

Sylwia Mądro

INIB, rok V, gr. 1

***ANALIZA PORÓWNAWCZA
FIŃSKIEJ BIBLIOTEKI NARODOWEJ
(BIBLIOTEKI UNIWERSYTETU
W HELSINKACH) ORAZ
POLSKIEJ BIBLIOTEKI NARODOWEJ***

1. Struktura organizacyjna bibliotek

Diagram 1. Struktura organizacyjna Fińskiej Biblioteki Narodowej

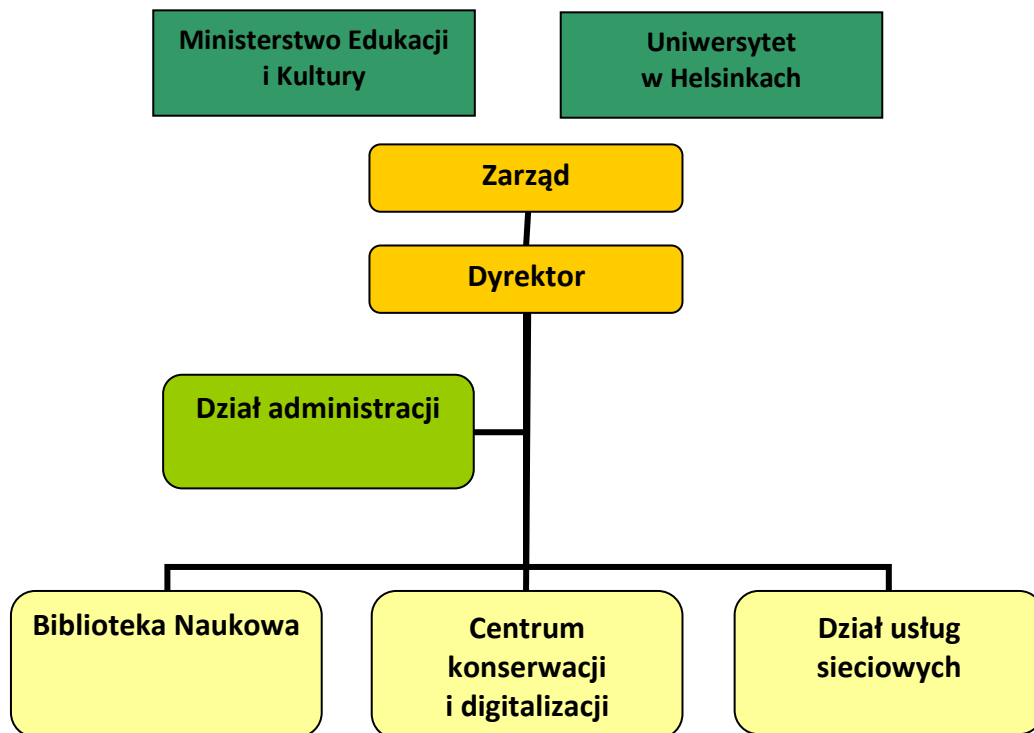
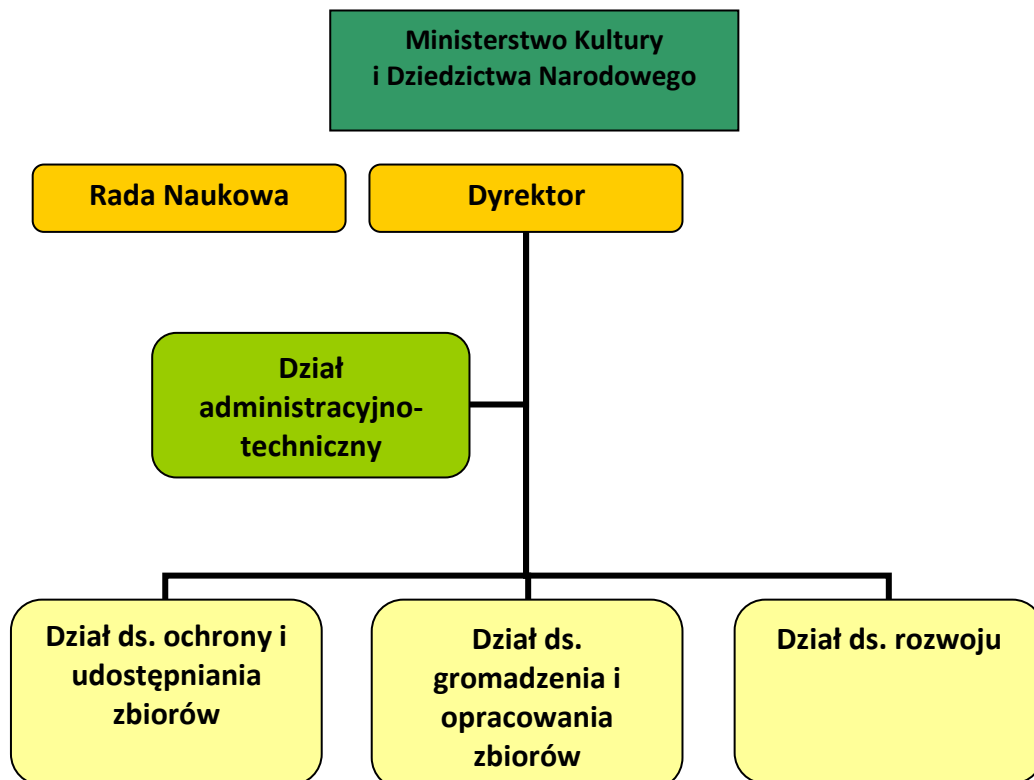

Diagram 2. Struktura organizacyjna Polskiej Biblioteki Narodowej

Fińska Biblioteka Narodowa podlega **Ministerstwu** Edukacji i Kultury, w którym działają dwa departamenty: departament ds. edukacji i nauki oraz departament ds. kultury, sportu i młodzieży. Biblioteka Narodowa Finlandii, podobnie jak wszystkie fińskie biblioteki naukowe, leży w gestii pierwszego departamentu. Ministerstwo Edukacji przydziela bibliotece bezpośrednie dotacje na realizację jej zadań oraz projektów specjalnych. Z racji tego, że Biblioteka Narodowa jest zarazem Biblioteką Uniwersytetu Helsińskiego jest ona także prowadzona oraz finansowana przez ten uniwersytet¹. Podobnie jest w przypadku Biblioteki Narodowej Polski. Także podlega ona ministerstwu, które w Polsce nosi nazwę Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, od którego otrzymuje dotacje z budżetu na pokrycie kosztów działalności oraz inwestycji². Różnice pojawiają się jednak już na kolejnym szczeblu hierarchii. Biblioteki akademickie i naukowe w Finlandii (w tym Biblioteka Narodowa) działają bowiem bez wspólnych regulacji prawnych, zaś Polska Biblioteka Narodowa działa na podstawie: ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach, ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, ustawy z dnia 7 listopada 1996 r. o obowiązkowych egzemplarzach bibliotecznych oraz Statutu biblioteki³, który określa szczegółowe zadania oraz organizację biblioteki⁴. W Finlandii każda biblioteka ustala własne przepisy i jest zarządzana i finansowana przez swoje organizacje, które samodzielnie decydują o budżecie i działalności bibliotek⁵. Biblioteka Narodowa nie jest wyjątkiem – posiada ona **Zarząd**, który przedstawia propozycję przepisów i budżetu Uniwersytetowi w Helsinkach oraz zatwierdza plan działania i plan finansowy Biblioteki Narodowej. Składa on także wniosek do Ministra Edukacji w sprawie powołania dyrektora Biblioteki i podejmuje inne, kluczowe decyzje dotyczące działalności Biblioteki⁶. W skład Zarządu wchodzi: prezes Zarządu oraz reprezentanci: Ministerstwa Edukacji, bibliotek każdego typu: politechnicznych, uniwersyteckich, publicznych oraz specjalnych, Uniwersytetu w Helsinkach, pracowników Biblioteki Narodowej, studentów Uniwersytetu helsińskiego oraz przedstawiciel wspólnie mianowany przez Ministerstwo Edukacji i Uniwersytet w Helsinkach⁷. Taka jednostka strukturalna nie istnieje w polskim systemie bibliotecznym. Pewnym podobieństwem cechuje się **Rada Naukowa** działająca przy

¹ A. Nowakowska, *Sieć bibliotek w Finlandii*, „Bibliotekarz Zachodniopomorski”, 2007, nr 3, s. 54-59

² *Statut BN*, <http://www.bn.org.pl/o-bn/statut-bn>, 11 grudnia 2011

³ *Ibidem*

⁴ *Podstawy prawne*, http://bip.bn.org.pl/index.php/podstawy_prawne, 11 grudnia 2011

⁵ A. Nowakowska, *op. cit.*

⁶ *Duties of the board*, <http://www.nationallibrary.fi/infoe/organization/dutiesoftheboard.html>, 11 grudnia 2011

⁷ *Members of the board*, <http://www.nationallibrary.fi/infoe/organization/membersoftheboard.html>, 11 grudnia 2011

Bibliotece Narodowej, której 20 członków na 6-letnią kadencję powołuje i odwołuje Minister Kultury na wniosek dyrektora. Jest ona jednak organem doradczym dyrektora Biblioteki Narodowej, ze szczególnym uwzględnieniem działalności naukowej oraz spraw związanych z rozwojem kadry naukowo-badawczej⁸. Rada Naukowa ma więc charakter opiniodawczy natomiast fiński Zarząd sprawczy. Dyrektor Biblioteki Narodowej Polskiej podlega bezpośrednio Ministrowi, a Rada jest dla niego jedynie organem pomocowym, zaś w przypadku fińskim dyrektor podlega bezpośrednio Zarządowi, a pośrednio Ministerstwu.

W obydwóch bibliotekach dyrektor sprawuje nadzór nad komórkami organizacyjnymi. Zarówno Biblioteka Narodowa Fińska, jak i Biblioteka Polska posiadają po trzy takie komórki. Dysponują one także działem administracji. Każda z komórek organizacyjnych bibliotek ma swojego dyrektora, który odpowiada przed dyrektorem biblioteki. Trzy główne komórki organizacyjne Biblioteki Narodowej Finlandii to:

1) Biblioteka Naukowa (Research Library)

- Odpowiada ona za wykonanie podstawowych funkcji bibliotecznych takich, jak: gromadzenie, opracowanie i udostępnianie zbiorów.
- Opracowuje i przetwarza dane o zasobach piśmiennictwa narodowego.
- Prowadzi działalność naukową m. in. organizując konferencje naukowe, seminaria, warsztaty.
- Jest także odpowiedzialna za urządzenie wydarzeń kulturalnych: wystaw, koncertów.

2) Centrum konserwacji i digitalizacji (Center for Preservation and Digitisation)⁹

Centrum odpowiada za politykę konserwacji oraz politykę digitalizacji Biblioteki Narodowej. Jest w nim zatrudnionych 50 pracowników. Do głównych zadań tej jednostki należy:

- Zachowanie dziedzictwa kulturowego Finlandii poprzez tworzenie kopii na mikrofilmach oraz digitalizacji materiałów.
- Odpowiedzialność za systemy informatyczne i bazy danych.
- Odpowiedzialność za rozwój systemu publikowania materiałów cyfrowych (tworzy liczne kolekcje cyfrowe dostępne pod adresem: digi.nationallibrary.fi, na której każdy może przejrzeć zdigitalizowane czasopisma i druki ulotne ze zbiorów Biblioteki Narodowej).

⁸ Działalność naukowa, <http://www.bn.org.pl/o-bn/dzialalnosc-naukowa>, 11 grudnia 2011

⁹ Centre for Preservation and Digitisation, <http://www.nationallibrary.fi/libraries/dimiko.html>, 11 grudnia 2011

- Rozwój metadanych o zdigitalizowanych materiałach we współpracy z innymi jednostkami funkcjonalnymi biblioteki.
- Aktywny udział we współpracy z bibliotekami, organizacjami międzynarodowymi, jak również projektach UE. Centrum bierze udział w projektach takich, jak: Atena (celem projektu jest dostęp poprzez sieć do kulturalnego dziedzictwa całej Europy), Europeana (punkt dostępu do milionów książek, obrazów, filmów, obiektów muzealnych i archiwalnych, które zostały zdigitalizowane w całej Europie), Europeana Travel (udostępnia zdigitalizowane treści głównie na temat podróży i turystyki), Cyfrowa Biblioteka Narodowa oraz Światowa Biblioteka Cyfrowa.
- Świadczenie usług digitalizacji i ochrony zasobów dla klientów zewnętrznych.

3) Usługi sieciowe Biblioteki Narodowej (Library Network Service)¹⁰

Biblioteka Narodowa koordynuje biblioteczne usługi sieciowe w całym kraju. Świadczy usługi dla wszystkich fińskich bibliotek: uniwersyteckich, wyższych szkół zawodowych (politechnik), bibliotek publicznych i specjalnych, dlatego przedstawiciele poszczególnych bibliotek także zaangażowani są w projekt i współpracują na bieżąco z Biblioteką Narodową. Do zadań działu usług sieciowych należy:

- Dbalność o jak najwyższą jakość dostępnych zasobów informacyjnych:
 - Krajowych baz danych (Fennica, Viola, Arto, Linda, Vesa itp.).
 - Licencjonowanych zasobów elektronicznych (FinELib, Nelli).
- Usługi biblioteki cyfrowej i cyfrowego środowiska pracy:
 - Oprogramowanie biblioteki cyfrowej (Voyager, MetaLib, Encompass).
 - Rozwój standardów i formatów oraz ich rozpowszechnianie.

Tak wyglądają główne komórki organizacyjne Biblioteki Narodowej Finlandii. Biblioteka Narodowa Polska także dzieli się na trzy działy:

¹⁰ *About the National Library Network Services*, <http://www.nationallibrary.fi/libraries/coordination.html>, 11 grudnia 2011

1) Dział ds. ochrony i udostępniania zbiorów^{11, 12, 13}

Gromadzenie, opracowanie i udostępnianie zbiorów są w Finlandii wykonywane przez jeden dział – naukowy. Tymczasem w Bibliotece Narodowej są one rozbite na dwie komórki organizacyjne. Ochrona zbiorów w Finlandii połączona jest natomiast z digitalizacją (ma to swoje logiczne uzasadnienia, ponieważ zagadnienie digitalizacji wiąże się także z konserwacją i ochroną zbiorów, gdyż poprzez ich skanowanie, kopiowanie i umieszczanie na innych nośnikach nie niszczą się podczas używania), z kolei w Bibliotece Polskiej konserwację połączono z udostępnianiem, co także ma sens, z racji tego, że zbiory *zaczynają się* wraz z ich użytkowaniem. Trudno orzec, które rozwiązanie jest lepsze. Wydaje się, że podziały te są raczej umowne, ponieważ w obydwóch bibliotekach zbiory chronione są zarówno poprzez ich konserwację, tworzenie mikrofilmów oraz digitalizację.

Działowi ds. ochrony i udostępniania zbiorów podlegają oddziały oraz zakłady.

Ochroną zbiorów zajmują się:

- *Archiwum Zakładowe BN* (gromadzi materiały archiwalne, przechowuje, zabezpiecza, prowadzi ewidencję),
- *Oddział Kontroli Zbiorów* (prowadzi w sposób ciągły skontrum zbiorów nowszych),
- *Oddział Zasobu Wymiennego* (przyjmowanie z komórek organizacyjnych Biblioteki Narodowej wszystkich typów dokumentów zbędnych oraz tworzenie zasobu wymiennego),
- *Służba Ochrony BN* (zabezpieczenie obiektów bibliotecznych przed kradzieżą, zniszczeniem lub dewastacją, konwojowanie mienia biblioteki),
- *Introligatornia Specjalistyczna*,
- *Zakład Konserwacji Masowej Zbiorów Bibliotecznych* (opieka konserwatorska nad drukami, gazetami i dokumentami z XIX-XX w.),
- *Zakład Konserwacji Zbiorów Bibliotecznych* (opieka konserwatorska nad zbiorami przechowywanymi w Skarbcu, w komórkach organizacyjnych BN zajmujących się zbiorami specjalnymi oraz cymeliami z Oddziału Magazynów Bibliotecznych),
- *Laboratorium Konserwatorskie Zbiorów Bibliotecznych* (wykonywanie badań diagnostycznych z zakresu chemii konserwatorskiej).

¹¹ *Sprawozdanie Biblioteki Narodowej za rok 2010*, Warszawa 2011, s. 140

¹² *Zakłady*, www.bn.org.pl/o-bn/struktura/zaklady/, 11 grudnia 2011

¹³ *Oddziały*, <http://www.bn.org.pl/o-bn/struktura/oddzialy/oddzial-administracyjno---gospodarczy/>, 11 grudnia 2011

Natomiast za **udostępnianie** (niektóre również ochronę) odpowiadają:

- *Oddział Magazynów Bibliotecznych* (przechowywanie, ochrona i udostępnianie zbiorów XIX-XXI wieku),
- *Oddział Wypożyczenia Krajowego i Zagranicznego* (wypożyczanie materiałów bibliotecznych XIX-XXI w. (z wyłączeniem zbiorów specjalnych) bibliotekom krajowym i zagranicznym),
- *Zakład Czytelń* (udostępnianie prezencyjne w trzech czytelnich: Ogólnej, Humanistycznej i Czasopism, materiałów bibliotecznych z XIX-XXI w. oraz prowadzenie księgozbiorów podręcznych),
- *Zakład Informacji Naukowej* (obsługa informacyjna użytkowników biblioteki - indywidualnych i instytucjonalnych, krajowych i zagranicznych, prowadzenie informacji o działalności BN i jej zbiorach)
- *Wydawnictwo BN*.

2) Dział ds. gromadzenia i opracowania zbiorów^{14, 15, 16}

Jak już wspomniano gromadzeniem, opracowaniem i udostępnianiem zajmuje się w Finlandii Biblioteka Naukowa. W Bibliotece Polskiej zostały one oddzielone od udostępniania. Do oddziałów i zakładów zajmujących się **gromadzeniem** można zaliczyć:

- *Zakład Dokumentów Życia Społecznego* (gromadzenie i archiwizowanie dokumentów życia społecznego XIX-XXI w.),
- *Zakład Gromadzenia i Uzupelniania Zbiorów*,
- *Zakład Rękopisów*,
- *Zakład Starych Druków*,
- *Zakład Zbiorów Dźwiękowych i Audiowizualnych*,
- *Zakład Zbiorów Ikonograficznych*,
- *Zakład Zbiorów Muzycznych*,
- *Zakład Zbiorów Kartograficznych*.

Widać zarazem, że podział na działy główne w bibliotece jest umowny, ponieważ wszystkie powyższe zakłady zajmują się także udostępnianiem swoich zasobów. Być może więc bardziej sensowny jest podział fiński, w którym wszystkie funkcje, jak gromadzenie,

¹⁴ *Sprawozdanie Biblioteki Narodowej za rok 2010, op. cit.*

¹⁵ *Zakłady, op. cit.*

¹⁶ *Oddziały, op. cit.*

opracowanie, udostępnianie są przyporządkowane jednej komórce organizacyjnej. Z drugiej strony podział działów przeprowadzony przez Bibliotekę Narodową Polską jest niezwykle szczegółowy, a jednostki strukturalne niewielkie. Zadania są drobiazgowo rozdzielone, co także ma swoje zalety, ponieważ za zawężeniem zakresu obowiązków idzie większe wyspecjalizowanie pracowników. Kolejna różnica pojawia się wśród oddziałów i zakładów **opracowujących**. Za takie można uznać:

- *Zakład Bibliografii Polskiej 1901-1939* (opracowanie i publikacja polskiej bibliografii retrospektywnej „Bibliografia polska 1901-1939”),
- *Zakład Bibliografii Zawartości Czasopism* (opracowanie i redakcja „Bibliografii Zawartości Czasopism” w postaci bazy internetowej i plików PDF),
- *Zakład Czasopism* (katalogowanie czasopism z XIX-XXI w.),
- *Zakład Dokumentacji Księgoznawczej* (planowanie i prowadzenie polityki gromadzenia zbiorów bibliologicznych, opracowywanie i opublikowanie bibliografii:
 - „Polska Bibliografia Bibliologiczna”,
 - „Bibliografia Analityczna Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej”,
 - „Bibliografia Bibliografii Polskich”,
 - „Wykaz polskich bibliografii nieopublikowanych”.
- *Zakład Katalogów Centralnych* (prowadzenie ogólnopolskich katalogów centralnych zbiorów nowszych o zakresie uniwersalnym, prowadzenie działalności metodycznej, informacyjnej, konsultacyjnej i organizacyjnej w zakresie centralnych katalogów),
- *Zakład Książki* (katalogowanie alfabetyczne/formalne i tworzenie bazy danych książek polskich i obcych z XIX, XX i XXI w.),
- *Zakład Opracowania Rzeczowego* (opracowanie rzeczowe książek XIX-XXI w.),
- *Zakład Retrokonwersji*,
- *Zakład Statystyki Wydawnictw* (opracowywanie oficjalnej statystyki państwowej wydawnictw zwartych i ciągłych na potrzeby GUS, UNESCO i regionalnych serwisów krajowych).

Z opracowaniem w Bibliotece Polskiej powiązana jest działalność metodyczna, informacyjna i konsultacyjna (obowiązki te są podzielone między poszczególne zakłady, na przykład pełni je Zakład Katalogów Centralnych). Tymczasem w Bibliotece Fińskiej usługom sieciowym dla bibliotek poświęcony jest cały osobny dział.

Trzema ostatnimi zakładami i oddziałami, z których składa się dział ds. gromadzenia i opracowania, a które trudno zaklasyfikować do powyższych to:

- *Zakład Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej* (doskonalenie zawodowe w zakresie bibliotekoznawstwa, informacji i dokumentacji),
- *Zakład Znormalizowanych Numerów Wydawnictw* (prowadzenie Krajowego Biura ISBN. ISMN, ISSN),
- *Oddział Udostępniania Zbiorów Specjalnych* (udostępnianie rękopisów i starych druków w Czytelni Zbiorów Specjalnych oraz opieka nad zbiorami mikrofilmowymi (stąd zapewne oddział znalazł się w dziale ds. gromadzenia i opracowania).

Zakład Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej odpowiada za doksztalcanie bibliotekarzy, co w Bibliotece Fińskiej także leży w gestii Działu usług sieciowych. Kolejną główną jednostką strukturalną w Bibliotece Polskiej jest:

3) Dział ds. rozwoju^{17, 18, 19}. W jego skład wchodzi:

- *Zakład Cyfrowej Biblioteki Narodowej Polona,*
- *Zakład Dokumentów Elektronicznych,*
- *Zakład Reprografii i Digitalizacji,*
- *Zakład Technologii Informatycznych* (tworzenie i wdrażanie innowacji pozwalających oferować nowe usługi, podnosić bezpieczeństwo i wygodę korzystania z technologii informatycznych, obsługa administratorska baz danych systemu MAK, systemu INNOPAC, systemu do zarządzania przedsiębiorstwem),
- *Zakład Zbiorów Mikrofilmowych.*

Bezpośrednio Dyrektorowi podlegają również: Instytut Bibliograficzny oraz Instytut Książki i Czytelnictwa.

Dział ds. rozwoju jest z kolei bardzo podobno do fińskiego centrum konserwacji i digitalizacji. Jednostki te pełnią takie same funkcje: zajmują się kolekcjami cyfrowymi, oprogramowaniem, opracowaniem zbiorów zdigitalizowanych, mikrofilmami.

¹⁷ *Sprawozdanie Biblioteki Narodowej za rok 2010, op. cit.*

¹⁸ *Zakłady, op. cit.*

¹⁹ *Oddziały, op. cit.*

Z powyższego zestawienia widać, że główne działy są zasadniczo do siebie podobne. Nie ma w tym niczego dziwnego, ponieważ biblioteki narodowe pełnią w kraju podobne funkcje, a jednostki strukturalne są ich odzwierciedleniem. Różnica pojawia się jedynie w rozdzieleniu poszczególnych zadań między główne komórki organizacyjne. Są one inaczej zgrupowane. Obydwie biblioteki skupiają się głównie na: gromadzeniu, opracowaniu, udostępnianiu i ochronie zbiorów oraz digitalizacji. Biblioteka Polska większy nacisk kładzie jednak na czterech pierwszych funkcjach, podczas gdy Biblioteka Fińska koncentruje się na digitalizacji i na koordynacji sieci bibliotecznej. Do tego celu zostały stworzone w niej osobne działy, a w Bibliotece Polskiej zajmują się tym jedynie mniejsze jednostki – zakłady. Dzieje się tak zapewne z powodu różnic w organizacji krajowej sieci bibliotecznej. W Finlandii do sieci należą biblioteki każdego typu, natomiast w Polsce do ogólnokrajowej sieci zgodnie z Ustawą o bibliotekach zaliczają się jedynie biblioteki publiczne. Trzeba także zaznaczyć, że w Bibliotece Polskiej działy są bardziej ustrukturyzowane, a obowiązki są zawężone, specjalistyczne.

2. Rodzaj bibliotek oraz cechy charakterystyczne typowe dla nich

Obydwie omawiane biblioteki są bibliotekami narodowymi, a także naukowymi. Biblioteka Narodowa Finlandii jest najstarszą i największą naukową biblioteką w Finlandii, jak również jednym z największych niezależnych instytutów na Uniwersytecie w Helsinkach, którego administracyjnie jest częścią²⁰. Polska Biblioteka Narodowa jest centralną biblioteką państwa i jedną z najważniejszych narodowych instytucji kultury²¹. Nadrzędną funkcją **bibliotek narodowych** jest gromadzenie, opisywanie, konserwacja, przechowywanie oraz udostępnianie krajowej spuścizny wydawniczej, czyli pełnienie roli głównego archiwum piśmiennictwa narodowego powstałego w kraju i na emigracji²². Podstawą tworzenia kompletnego archiwum piśmiennictwa narodowego przez biblioteki jest prawo do otrzymywania bezpłatnych egzemplarzy wszystkich publikacji przeznaczonych do rozpowszechniania, wydawanych na terytorium Finlandii w przypadku Biblioteki Fińskiej i Polski, jeśli chodzi o Bibliotekę Polską²³. Według fińskiego prawa Bibliotece Narodowej (od 1707 roku) przysługuje pięć egzemplarzy obowiązkowych wszystkich materiałów drukowanych w Finlandii. Kopie te są następnie dystrybuowane przez bibliotekę do własnych

²⁰ J. Potęga, *Cyfrowa Biblioteka Narodowa*, <http://bbc.uw.edu.pl/Content/4/03.pdf>, 11 grudnia 2011

²¹ *O Bibliotece Narodowej*, <http://www.bn.org.pl/o-bn>, 11 grudnia 2011

²² *Funkcje i zadania Biblioteki Narodowej*, http://bip.bn.org.pl/index.php/funkcje_i_zadania, 11 grudnia 2011

²³ *Sprawozdanie Biblioteki Narodowej za rok 2010, op. cit.*, s. 20

krajowych systemów zbierania i rezerwacji kolekcji czterech innych bibliotek uniwersyteckich. W roku 1981 przyznano jej egzemplarz obowiązkowy odnośnie nagrań dźwiękowych, a w 2008 r. weszło w życie analogiczne prawo dotyczące publikacji elektronicznych²⁴. Ponadto Biblioteka Narodowa ma prawo do przechowywania w swojej kolekcji materiałów opublikowanych w Internecie²⁵. Polskiej Bibliotece Narodowej prawo do egzemplarza obowiązkowego zostało przyznane w 1927 r.. Nakazuje ono przekazywanie Bibliotece Narodowej po dwa egzemplarze wszystkich publikacji wydawanych w Polsce: książek, czasopism, gazet, druków muzycznych, atlasów, map oraz druków ulotnych dokumentujących życie społeczne, jak również dokumentów dźwiękowych, audiowizualnych i elektronicznych²⁶.

Kolejną cechą charakterystyczną bibliotek narodowych jest fakt, że są one także krajowymi **ośrodkami informacji bibliograficznej** o książce, promują nie tylko krajową, ale i międzynarodową współpracę w dziedzinie bibliotekarstwa. To również znaczące placówki oświatowe, które popularyzują wiedzę o piśmiennictwie i bibliotekach poprzez organizowanie m.in. wystaw, odczytów, konferencji oraz instytucje wydawnicze w zakresie bibliotekarstwa, bibliografii, nauki o książce, badań czytelniczych oraz innych dyscyplin naukowych związanych z książką²⁷. Ponadto Biblioteka Fińska jako **biblioteka uniwersytecka** świadczy usługi na rzecz rozwoju nauki i szkolnictwa, w związku z tym musi w swej działalności uwzględniać potrzeby swoich użytkowników - studentów oraz wykładowców²⁸. Także Biblioteka Narodowa Polska wypełnia zadania dużej biblioteki naukowej o profilu humanistycznym ogólnie dostępnej dla osób pragnących wykorzystać jej zbiory w badaniach naukowych, działalności kulturalnej, pracy twórczej, zawodowej lub w celu kształcenia się²⁹.

Obydwie biblioteki pełnią rozmaite role również w **systemie bibliotecznym**. Biblioteka Fińska stanowi centrum usługowe dla sieci bibliotecznej. Znaczący wpływ na rozwój bibliotek ma koordynacja zagadnień bibliotecznych przez Ministerstwo Edukacji oraz koordynacja bibliotecznych usług sieciowych w kraju przez Bibliotekę Narodową³⁰. Funkcjonuje ona jako centrum rozwoju i usług dla wszystkich fińskich bibliotek. W Polsce w skład ogólnokrajowej sieci bibliotecznej wchodzi jedynie biblioteki publiczne, a zadaniem

²⁴ I. Pugaciewicz, D. Grabowska, *Biblioteczne różnorodność z fińskiej perspektywy*, „Poradnik Bibliotekarza”, 2007, nr 10, s. 18-23

²⁵ Section 70. *National Library* [W:] Universities Act 558/2009 (Amendments up to 1349/2010), <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2009/en20090558.pdf>, 11 grudnia 2011

²⁶ *Sprawozdanie Biblioteki Narodowej za rok 2010*, op. cit., s. 20

²⁷ *Funkcje i zadania Biblioteki Narodowej*, op. cit.

²⁸ J. Potęga, op. cit.

²⁹ *Funkcje i zadania Biblioteki Narodowej*, op. cit.

³⁰ A. Nowakowska, op. cit.

Biblioteki Narodowej jest prowadzenie ewidencji bibliotek wchodzących w skład sieci oraz wykazu bibliotek naukowych. Współpracuje jednak z bibliotekami i pokrewnymi instytucjami naukowymi i kulturalnymi w kraju i za granicą, szczególnie w zakresie: udostępniania zbiorów, wymiany wydawnictw, wymiany informacji, wymiany doświadczeń i osiągnięć, krajowych i międzynarodowych programów bibliotecznych, realizacji wspólnych programów wydawniczych i innych inicjatyw naukowych i kulturalnych³¹. Pełni rolę ważnego ośrodka metodycznego i konsultacyjnego, który wspiera merytoryczną działalność bibliotek krajowych³².

Widać więc, że obydwie biblioteki, jako biblioteki narodowe, są do siebie bardzo podobne. To instytucje z wieloletnimi tradycjami, o bogatej historii, które świadczą usługi zarówno dla innych bibliotek (poprzez wspieranie ich działalności), użytkowników informacji (naukowców, studentów), branży wydawniczej (nadają numery normalizujące) oraz odbiorców kultury (organizacja wydarzeń kulturalnych). Ich główne cele można określić jako: zachowanie dziedzictwa narodowego dla przyszłych pokoleń, wspieranie badań i prac naukowych, rozwijanie współpracy międzynarodowej³³.

3. Wielkość biblioteki (liczba zbiorów i użytkowników, powierzchnia, czytelnie)

3.1 Liczba zbiorów

Zbiory Fińskiej Biblioteki Narodowej liczą 3 000 000 książek i czasopism, 685 000 mikrofilmów i mikrofiszek, a ponad 4 000 000 sztuk innych rodzajów zbiorów (rękopisów, muzykaliów, dokumentów życia społecznego, map). Łącznie **7 685 000** woluminów³⁴. Jeśli chodzi o Polską Bibliotekę Narodową, to według danych z 31 grudnia 2010 r. jej zbiory, na które składają się zbiory główne (tj. wydawnictwa zwarte od 1801 r., wydawnictwa ciągłe od 1801 r., dokumenty życia społecznego, dokumenty elektroniczne) oraz zbiory specjalne (rękopisy, stare druki, druki muzyczne, dokumenty dźwiękowe i audiowizualne, zbiory ikonograficzne, kartograficzne, mikroformy i negatywy ikonograficzne) liczyły **7 791 953** woluminów, a wraz z dubletami, których było 1 349 421 woluminów, łącznie 9 141 374

³¹ *Statut BN, op. cit.*

³² *Funkcje i zadania Biblioteki Narodowej, op. cit.*

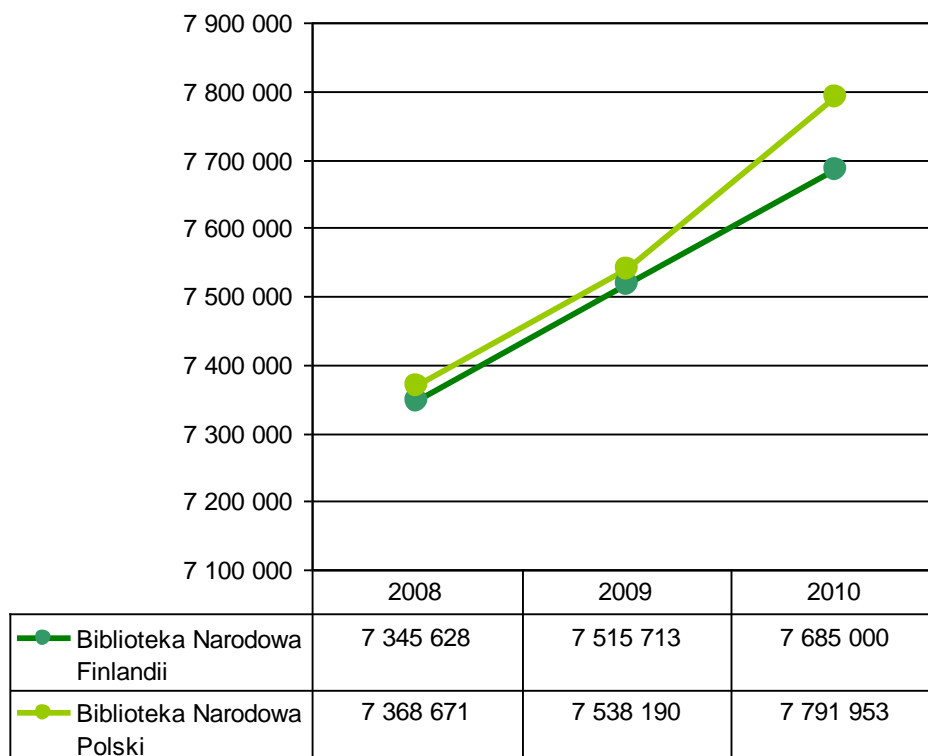
³³ *The strategy of the National Library of Finland 2006–2015,*

http://www.nationallibrary.fi/infoe/organization/nationallibrarystrategy_20062015_summary.html, 11 grudnia 2011

³⁴ *Collections,* <http://search.theeuropeanlibrary.org/portal/en/libraryHistory.html?libraryid=14>, 11 grudnia 2011

woluminów³⁵. Liczba zbiorów obydwóch bibliotek jest więc do siebie bardzo zbliżona. Biblioteka Polska ma o 106 953 pozycji więcej, co nie jest dużą liczbą w porównaniu do milionów, w których liczone są zbiory w obydwóch bibliotekach. Tempo gromadzenia zbiorów obrazuje poniższy wykres:

Wykres 1. Porównanie tempa gromadzenia zbiorów w Fińskiej i Polskiej BN

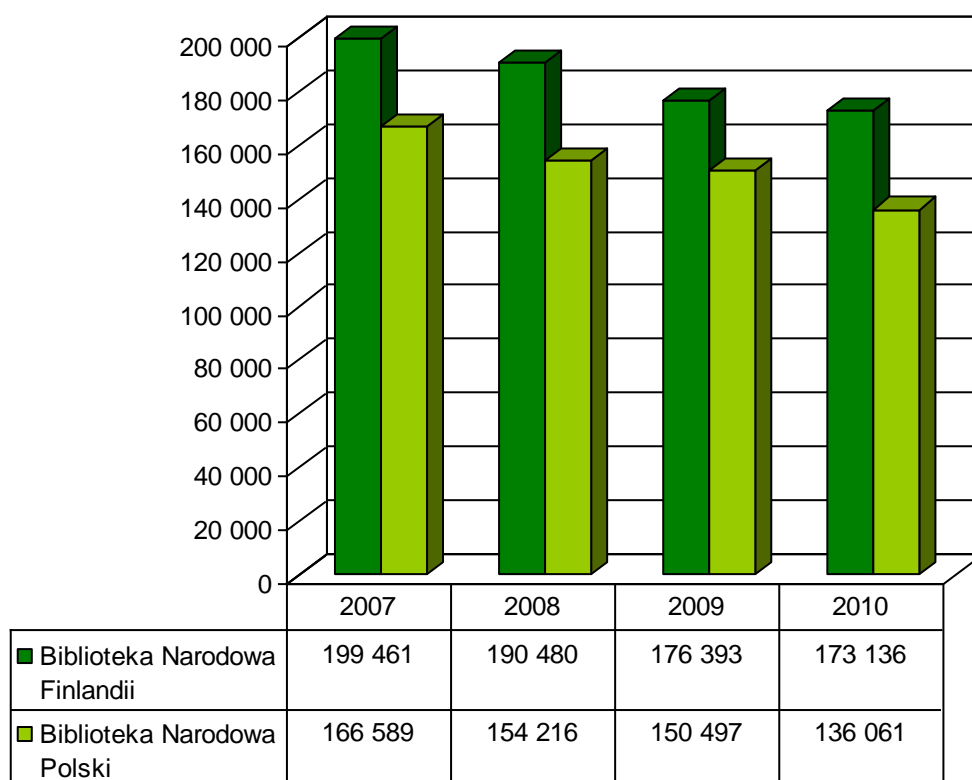
Widać, że Biblioteka Narodowa Polska już od 2008 roku miała nieznacznie większy księgozbiór (o 23 043), jednak z roku na rok rósł on coraz bardziej o ok. 200 000 nowych wpływów. Biblioteka Fińska, co roku wzbogaca się o ok. 150 000 nowych pozycji, stąd niewielka różnica między bibliotekami w ciągu ostatnich lat wzrosła.

³⁵ *Sprawozdanie Biblioteki Narodowej za rok 2010, op. cit., s. 18*

3.2 Liczba użytkowników

W roku 2010 Bibliotekę Fińską odwiedziło **173 136** użytkowników (w roku 2009 - 176 393, 2008 - 190 480, 2007 - 199 461), którzy łącznie wypożyczyli **489 154 pozycji**³⁶ (w 2009 r. – 499 600³⁷, w 2008 r. – 512 700³⁸, w 2007 r. – 538 100³⁹), zaś ich liczba w Bibliotece Polskiej jest nieco mniejsza, ponieważ w 2010 Narodową Książnicę odwiedziło **136 061** osób (w 2009 r. – 150 497 czytelników, w 2008 r. – 154 216 osób, a w 2007 r. – 166 589), którym udostępniono blisko **549 000** woluminów (w 2009 r. – 595 000, w 2008 r. – 600 500, w 2007 r. – 671 700)⁴⁰. Różnice te obrazują poniższe wykresy:

Wykres 2. Porównanie liczby użytkowników w Fińskiej i Polskiej BN

³⁶ Statistics, <http://www.nationallibrary.fi/infoe/statistics.html>, 11 grudnia 2011

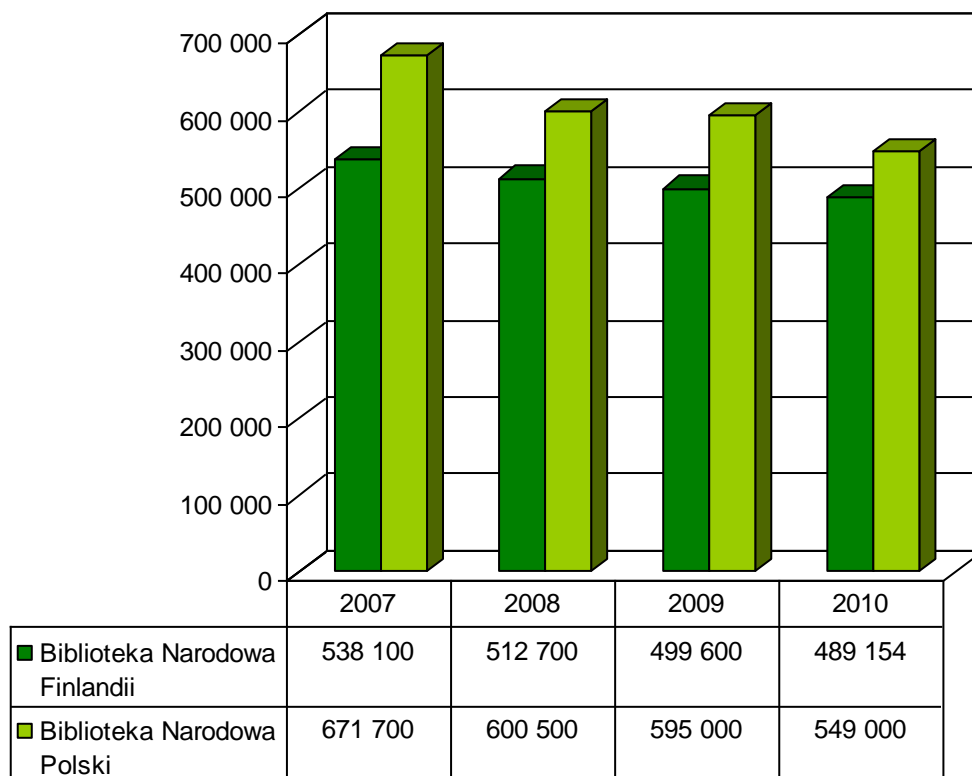
³⁷ The National Library of Finland Bulletin 2010, http://www.kansalliskirjasto.fi/extra/vanhat_bulletinit/bulletin10/facts.html, 11 grudnia 2011

³⁸ The National Library of Finland Bulletin 2009, http://www.kansalliskirjasto.fi/extra/vanhat_bulletinit/bulletin09/facts.html, 11 grudnia 2011

³⁹ The National Library of Finland Bulletin 2008, http://www.kansalliskirjasto.fi/extra/vanhat_bulletinit/bulletin08/facts.html, 11 grudnia 2011

⁴⁰ Sprawozdanie Biblioteki Narodowej za rok 2010, op. cit., s. 45

Wykres 3. Porównanie liczby wypożyczeń w Fińskiej i Polskiej BN

Bibliotekę Fińską odwiedza większa liczba osób, natomiast liczba wypożyczeń jest większa w Bibliotece Polskiej. Spadek liczby odwiedzin i wypożyczeń z roku na rok odnotowywany zarówno w Bibliotece Fińskiej (największy w roku 2009, bo aż o 23 070 osób mniej odwiedziło bibliotekę, a wypożyczenia spadły o 13 100 woluminów), jak i Polskiej (tutaj przełomowy był rok 2010, kiedy to liczba użytkowników zmniejszyła się o 14 436 osób, natomiast liczba wypożyczeń spadła aż o 46 000 pozycji) jest konsekwencją coraz łatwiejszego dostępu do zasobów online bibliotek. Warto także zwrócić uwagę na fakt, że w Warszawie w grudniu 2010 roku zameldowanych było 1 720 398 mieszkańców, w Helsinkach zaś 591 306. Przy założeniu, że z Bibliotek Narodowych korzystają głównie osoby mieszkające w tych miastach 173 136 użytkowników z 2010 r. BN Fińskiej stanowi 29% mieszkańców Helsinek, zaś 136 061 czytelników BN Polskiej, to 8% Warszawiaków. Jeżeli chodzi o liczbę wypożyczeń, to ta przypadająca na jednego Finna jest ok. 4 razy większa. W skali całego kraju różnice są jeszcze bardziej znaczne, ponieważ Finlandia posiada 5 363 624 obywateli, a Polska 38 187 488 ludzi⁴¹. Rozbieżność jest więc ogromna. Ma na to wpływ poziom czytelnictwa. W Finlandii po książkę sięga regularnie 66,2 %

⁴¹ Bank Światowy, Baza statystyki międzynarodowej, <http://www.google.pl/publicdata>, 21 grudnia 2011

społeczeństwa⁴², natomiast w Polsce przyjmując, że rzeczywistymi czytelnikami są ci, którzy czytali przynajmniej sześć książek w ciągu roku, należy stwierdzić, że kategoria ta jest od kilku lat stosunkowo stabilna i wynosi ok. 12%⁴³.

3.3 Powierzchnia⁴⁴

Dane dotyczące powierzchni prezentują się następująco:

Tab. 1. Porównanie powierzchni Fińskiej i Polskiej BN

Powierzchnia	BN Finlandii	BN Polski
Całkowita	25 500 m²	60 630 m²
Obszary usług użytkownika	4 600 m ²	ok. 45 630 m ²
Obszary gromadzenia	19 600 m ²	13 000 m ²
Inne obszary	700 m ²	ok. 2 000 m ²

W Bibliotece Fińskiej większość kolekcji jest przechowywana w Kirjaluola (fiński Bookcave), podziemnym bunkrze wierconym w litej skale o powierzchni 57, 600 metrów sześciennych, 18 metrów poniżej biblioteki⁴⁵. Zdecydowanie większa część jest w niej przeznaczona na gromadzenie zbiorów (19 600m²). Prawie 5 razy większa niż na obsługę użytkownika (na ten cel przeznaczono 4 600 m²). W Polskiej Bibliotece Narodowej tendencja jest odwrotna. Po pierwsze powierzchnia Biblioteki Narodowej Polski jest większa: gmach główny przy al. Niepodległości 213 posiada 57 289 m², a Pałac Rzeczypospolitej przy pl. Krasińskich 3/5 3341 m², co razem daje powierzchnie całkowitą **60 630 m²**⁴⁶ (powierzchnia Fińskiej Biblioteki Narodowej jest równa **25 500 m²**), z czego magazyny główne zajmują ok.13 000 m². Zbiory rozmieszczone są na 10 kondygnacjach w 11-kondygnacyjnym budynku magazynowym. Przy stale rosnącej liczbie nowo wpływających zbiorów powierzchnia magazynowa kurczy się w niepokojącym tempie⁴⁷. Mimo tak dużego metrażu ogólnego biblioteki na zbiory przeznaczone jest i tak o 6 600 m² mniej niż w Bibliotece Fińskiej. Obszar usług użytkownika jest natomiast prawie 10krotnie większy! Nic, więc dziwnego, że istnieją również znaczące różnice w liczbie miejsc przeznaczonych dla użytkowników w czytelnich. Przedstawiają się one następująco:

⁴² Ł. Radwan, W. Chelminiak, *Czytam więc jestem*, „Wprost”, 2003, nr 16, s. 112

⁴³ R. Chymkowski, Wyłączeni z kultury pisma. Komentarz do badań społecznego zasięgu książki, <http://www.bn.org.pl/download/document/1297852774.pdf>, 21 grudnia 2011

⁴⁴ *The National Library of Finland Bulletin 2010*, op. cit.

⁴⁵ *Architecture*, <http://www.nationallibrary.fi/infoe/introduction/Architecture.html>, 21 grudnia 2011

⁴⁶ *Majątek Biblioteki Narodowej*, <http://bip.bn.org.pl/index.php/majatek>, 21 grudnia 2011

⁴⁷ *Sprawozdanie Biblioteki Narodowej za rok 2010*, op. cit., s. 18

3.4 Liczba czytelní, komputerów oraz miejsc pracy dla użytkowników

Osoby korzystające ze zbiorów Biblioteki Narodowej Finlandii mają podstawowe prawo do korzystania z czytelni i urządzeń dostępnych w bibliotece. Badacze (pod pojęciem tym rozumiani są zarówno naukowcy, jak i studenci) mają możliwość rezerwacji czytelni na określone godziny. Biblioteka fińska posiada następujące czytelnie⁴⁸:

1. *Czytelnia ogólna* - dysponuje ona **52 miejscami**, z czego 24 są zarezerwowane dla badaczy. Korzystanie z laptopów jest możliwe w przedniej części sali, gdzie znajdują się gniazdka.
2. *Czytelnia gazet*.
3. *Rotunda* (jeden z budynków biblioteki) – posiada **56 miejsc** do czytania i **8 stanowisk komputerowych**.

Powyższe czytelnie znajdują się w budynku głównym biblioteki. Kolejne w budynku Fabiana:

4. *Czytelnia specjalna* – ma **14 miejsc** i **3 stoły z mapami**, przy których jest **6 miejsc** umożliwiających studiowanie map i innych materiałów o dużych wymiarach, znajdują się tutaj także **4 stanowiska komputerowe**.
5. *Czytelnia Fennica* - sala ma **24 miejsca** wyposażone w gniazdka, dzięki czemu można przy nich korzystać z laptopów, **4 dodatkowe miejsca** zarezerwowane dla badaczy, posiada ona także **28 półek**, na których badacze mogą przechowywać zamawiane materiały.
6. *Czytelnia dokumentów elektronicznych* – posiada **8 stanowisk komputerowych**.
7. *Centrum zasobów amerykańskich* - w czytelni znajduje się **14 miejsc** wyposażonych w gniazdka oraz **3 stanowiska komputerowe**.
8. *Biblioteka słowiańska* - posiada **12-osobową** czytelnię, **2 miejsca** do pracy indywidualnej, **4 miejsca** pracy zarezerwowane dla badaczy oraz miejsce do pracy grupowej dla **4 badaczy**.
9. *Biblioteka muzyczna* – posiada **4 miejsca** do czytania, **2 stanowiska**, gdzie można odsłuchiwać zbiory oraz **2 stanowiska komputerowe**.

⁴⁸ *Reading Rooms - Reading Places*, <http://www.nationallibrary.fi/services/palvelut/lukusalit.html>, 21 grudnia 2011

Podsumowując biblioteka posiada **9 czytelní**, które dają łącznie **188 miejsc** do pracy (przy większości z nich można korzystać ze swojego laptopa), **21** stanowisk komputerowych, 6 miejsc do pracy indywidualnej (odizolowane), 1 miejsce do pracy grupowej. Ciekawe są miejsca umożliwiające studiowanie map. Biblioteka ma także szereg udogodnień dla badaczy takich, jak: miejsca, które mogą zarezerwować, półki na materiały, pokoje pracy indywidualnej i grupowej dla naukowców.

Jeżeli zaś chodzi o Bibliotekę Narodową Polski to posiada następujące czytelnie, z których do korzystania uprawniają obie, obowiązujące w Bibliotece Narodowej, karty czytelnika⁴⁹:

1. *Czytelnia Ogólna* - największa czytelnia Biblioteki Narodowej liczy **296 miejsc** (w samej czytelni głównej jest więc prawie 2 razy więcej miejsc niż w całej Bibliotece Fińskiej (!))
2. *Czytelnia Czasopism* - liczy **100 miejsc**, dla czytelników przygotowano także stanowiska wyposażone w czytniki mikrofilmowe.
3. *Czytelnia Humanistyczna* – posiada **104 miejsca**.
4. *Czytelnia Bibliologiczna* – ma **15 miejsc**, możliwy jest tu dostęp do:
 - online do baz danych: LISA (Library and Information Science Abstracts), BHI (British Humanities Index),
 - do baz danych na CDROM: World Guide to Libraries PLUS, Publishers' International ISBN Directory PLUS,
 - także pełnych tekstów kilkunastu tytułów czasopism dziedzinowych.
5. *Czytelnia Dokumentów Życia Społecznego* - liczy **10 miejsc**.
6. *Czytelnia Kartograficzna* – jest tutaj **15 miejsc**.
7. *Czytelnia Muzyczna* - posiada **7 miejsc**.
8. *Czytelnia Dokumentów Dźwiękowych i Audiowizualnych* - **13 miejsc**, w tym **8 stanowisk** wyposażonych w specjalistyczny sprzęt odtwarzający: 3 do odtwarzania dokumentów dźwiękowych, 3 do odtwarzania dokumentów audiowizualnych, 2 uniwersalne stanowiska komputerowe.
9. *Czytelnia Mikroform* - liczy **18 miejsc** wyposażonych w czytniki mikrofilmowe i czytniki do mikrofisz.

⁴⁹ Czytelnie, <http://www.bn.org.pl/dla-czytelnikow/czytelnie>, 21 grudnia 2011

Wszystkie powyższe czytelnie mieszczą się w gmachu głównym. Zaś w siedzibie biblioteki w Pałacu Rzeczypospolitej umiejscowiona jest:

10. *Czytelnia Zbiorów Specjalnych* – **9 miejsc**, przeznaczona jest dla pracowników nauki.

Inne osoby, np. studenci, wydawcy, nauczyciele, pracownicy instytucji, muszą przedstawić pisemne skierowanie uczelni lub zaświadczenie odnośnej instytucji, określające temat zamierzonych badań, oraz uzyskać zezwolenie kierownika zakładu, z którego zbiorów chcą korzystać. Prawo do korzystania z Czytelni Zbiorów Specjalnych przysługuje na czas określony, niezbędny do przeprowadzenia prac badawczych, nie dłużej jednak niż 1 rok.

Łącznie czytelnie: **10**, w tym miejsc: **587** (do **188 miejsc** w BN Fińskiej), liczba stanowisk komputerowych: **2** (jednak można korzystać z własnych laptopów), brak jednak miejsc do pracy indywidualnej i grupowej oraz specjalnych stołów do studiowania map, które występują w Bibliotece Fińskiej. Podsumowując:

Tab. 2. Porównanie liczby miejsc dla użytkowników w Fińskiej i Polskiej BN

Liczba:	BN Finlandii	BN Polski
miejsc w czytelni	188	587
stanowisk komputerowych	21	2
miejsc pracy indywidualnej	6	0
miejsc pracy grupowej	1	0

Jak widać różnica w liczbie miejsc jest ogromna. Większa liczba zdecydowanie przemawia na korzyść BN Polskiej, jednak jest w niej mniej stanowisk komputerowych, a jedyne takie stanowiska w bibliotece znajdują się tylko w jednej czytelni. Można natomiast korzystać z własnych laptopów. Także dla naukowców brak udogodnień, miejsca typowe dla nich są tylko w czytelni specjalnej, studenci natomiast muszą spełnić określone warunki, aby móc z nich korzystać przez określony czas. BN Fińska daje czytelnikowi więcej możliwości, bardziej różnorodne stanowiska pracy, zadbała o wyposażenie, natomiast w BN Polskiej godna pochwały jest liczba miejsc w czytelniach. Powodów prawie 400-miejscowej różnicy w liczbie miejsc może być kilka. Po pierwsze znaczne rozbieżności w liczbie ludności, o której już wspomniano. Finlandia jest tylko 5 razy bardziej zaludniona niż Kraków. Wydaje się, że większa liczba czytelni nie jest Finom po prostu potrzebna. Po drugie powierzchnia

Biblioteki Narodowej Fińskiej jest znacząco mniejsza. Wziąwszy pod uwagę fakt, że jej większość jest przeznaczona na magazyny na większe czytelnie nie zostaje już miejsca. Po trzecie najprawdopodobniej BN Fińskiej wystarczy taka liczba miejsc w czytelni, ponieważ ma znacznie więcej zdigitalizowanych zbiorów i większa liczba czytelników korzysta z zasobów internetowych. Biblioteka Narodowa jest niestrudzona w rozwijaniu usług elektronicznych i dostosowuje się do dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości. Od 2009 roku popularność usług elektronicznych świadczonych przez nią wciąż rośnie. Zaledwie w jednym roku wykorzystanie zdigitalizowanych materiałów zwiększyło się z 4,8 milionów pobranych stron w 2008 roku do 6,5 mln w 2009 (35% wzrost!). W sumie zostało pobranych 16,3 milionów artykułów z Krajowej Biblioteki Elektronicznej FinElib, co oznacza 50% wzrost z poprzedniego roku, w roku 2010 liczba ta wynosiła już **19 600 000**. W 2009 zdigitalizowano aż 1 600 000 nowych stron, podczas, gdy w poprzednim roku liczba ta wynosiła 500 000 stron⁵⁰. To samo ma miejsce w Bibliotece Narodowej Polskiej. Rozwój cyfrowych systemów przekazu danych powoduje stały spadek liczby użytkowników Biblioteki Narodowej korzystających z jej zbiorów w sposób tradycyjny (tj. w czytelniach), natomiast wyraźnie wzrasta liczba korzystających z baz danych, katalogów internetowych i - przede wszystkim - z zasobów działającej od września 2006 r. cyfrowej Biblioteki Narodowej - cBN *Polona*. Dramatyczny wzrost zainteresowania zasobami elektronicznymi da się zauważyć od roku 2010. Wtedy też zasób cBN *Polona* wzbogaciło 5857 nowych obiektów, co wpłynęło na zwiększenie liczby wszystkich pozycji do **27 677** (w 2009 r. – 21 820 obiektów), spośród których aż 5857 opublikowano w 2010 r. Wśród prezentowanych dokumentów cyfrowych znajdują się: 9534 książki, 920 dokumentów życia społecznego, 769 starych druków, 208 rękopisów, 558 czasopism, 14 912 grafik oraz 776 muzykaliów⁵¹. Oprócz CBN *Polona* BN bierze udział m. in. w projektach Wolne lektury, Elektroniczne Archiwum Zabytków Piśmiennictwa Polskiego (EAZPP), Cyfrowa Biblioteka Publikacji Naukowych ACADEMICA, która jest nowatorskim projektem polegającym na zdigitalizowaniu znacznej liczby książek i czasopism naukowych oraz ich udostępnieniu za pomocą utworzonego w tym celu systemu wypożyczeń międzybibliotecznych obiektów cyfrowych oraz Repozytorium Dokumentów Elektronicznych zgromadzono i zarchiwizowano do końca roku umieszczono 6504 plików (w 2009 r. – 2592)⁵². Trzeba jednak zaznaczyć, że

⁵⁰ *The use and production of electronic services increased dramatically*, <http://www.nationallibrary.fi/infoe/uutiset/1265280816252.html>, 21 grudnia 2011

⁵¹ *Sprawozdanie Biblioteki Narodowej za rok 2010, op. cit.*, s. 67

⁵² *Ibidem*, s. 67-71

Biblioteka Fińska także od 2009 roku prowadzi takie archiwum internetowe i liczba zapisanych w nim plików wynosiła w 2010 roku 150 000 000! (w 2009 – 61 000 000)⁵³. Różnica jest więc imponująca. Podobnie w analogicznej bibliotece elektronicznej FinELib ma obecnie zdigitalizowanych 307 000 książek i 20 000 czasopism, co daje liczbę **327 000** pozycji⁵⁴! Tymczasem w CBN Polona jest to, jak już wspomniano, **27 677** obiektów (czyli jest to porównywalne jedynie z liczbą czasopism i Finlandia ma o 300 000 materiałów więcej). W tym samym okresie strona Cyfrowej Biblioteki Narodowej „Polona” odnotowała **2 945 000** odwiedzin⁵⁵, zaś bazy fińskie przeszukiwało **5 607 000** ludzi⁵⁶. Trudno porównać stopień użytkowania obydwóch, ponieważ BN Fińska mierzy zainteresowanie zdigitalizowanymi pozycjami liczbą ściągniętych stron i pobranych obiektów, zaś BN Polska liczbą wejść na stronę. Zakładając jednak, że każda z 2 945 000 osób wchodzących na stronę skorzysta nawet z 5 pozycji, to i tak daje to liczbę **14 725 000** pozycji, która jest o 5 000 000 mniejsza od **19 600 000** pobranych w FinELibie artykułów.

4. Rodzaj gromadzonych zbiorów oraz jego ciągłość historyczna (największe kolekcje)

Rodzaj gromadzonych zbiorów jest ściśle związany z typem biblioteki. Jak już wspomniano nadrzędnym zadaniem bibliotek narodowych jest gromadzenie, przechowywanie i wieczyste archiwizowanie dorobku umysłowego Finów w przypadku Biblioteki Narodowej Finlandii i Polaków w Bibliotece Narodowej Polski, na który składają się zabytki piśmiennictwa narodowego utrwalone ręcznie na pergaminie i papierze, edycje dawnych oficyn oraz współczesna krajowa produkcja wydawnicza, dokumenty graficzne, muzyczne, audiowizualne i elektroniczne, a także publikacje krajowe lub kraju dotyczące, jakie ukazywały się i ukazują za granicą. W narodowych zasobach znajdują się również rękopisy i druki innych narodów powstające na terytorium danego państwa; dzieła obce, które gromadzone były niegdyś w historycznych księgozbiorach, a także wybrane współczesne publikacje zagraniczne z zakresu humanistyki, niezbędne dla uczestnictwa

⁵³ *The use and production of electronic services increased dramatically, op. cit.*

⁵⁴ *FinELib overview of activities in 2009*, http://www.kansalliskirjasto.fi/attachments/514xoyz0b/5rBy5w8qj/Files/CurrentFile/Report_2009_english_abstr_act.pdf, 21 grudnia 2011

⁵⁵ *Raport o stanie kultury – „Przemysł książki”*, Warszawa 2008, s. 37

⁵⁶ *Annual Report 2010*, <http://www.kansalliskirjasto.fi/extra/annualreport/tilastot.html>, 21 grudnia 2011

w ogólnościowej kulturze⁵⁷. Zbiory BN Fińskiej obejmują między innymi następujące kolekcje⁵⁸:

- Kolekcja Narodowa,
- Kolekcja Narodowa: czasopisma,
- Kolekcja badawcza składająca się z literatury związanej z humanistycznymi i społecznymi dziedzinami nauki. Główne kategorie to historia, badania nad starożytnością i średniowieczem, sztuka (muzyka, literatura, sztuki wizualne), filozofia, językoznawstwo, historia kościoła oraz badania rosyjskie i wschodnioeuropejskie.

Ponadto obejmują one: Dokumenty życia społecznego, Muzykalia, Plakaty, Mikrofilmy, Mapy, Publikacje z czasów panowania szwedzkiego, Manuskrypty, Kolekcję Słowiańską, Kolekcje narodowe: Arabica, Armenica, Estonica, Georgica, Hebraica, Lithuanica, Persica, Russica, Turcica, Japonica, Tybet, Kolekcję literatury obcej z lat 1500-1599, Rękopisy i wiele, wiele innych.

Księgozbiór Biblioteki Narodowej Polskiej pod względem rodzajowym jest bardzo podobny do Biblioteki Narodowej Finlandii, gromadzi ona i udostępnia czytelnikom: Książki IX-XXI w., Czasopisma XIX-XXI w., Dokumenty życia społecznego, Stare druki, Rękopisy, Zbiory muzyczne, Zbiory dźwiękowe i audiowizualne, Dokumenty elektroniczne, Zbiory kartograficzne, Zbiory ikonograficzne, Zbiory bibliologiczne, Mikrofilmy⁵⁹. Jak więc widać profil zbiorów obydwóch bibliotek jest do siebie bardzo zbliżony. Porównywalna jest także liczba poszczególnych rodzajów gromadzonych dokumentów:

Tab. 3. Zestawienie szczegółowego stanu ilościowego zbiorów Fińskiej i Polskiej BN

L.p.	Rodzaj dokumentów	BN Finlandii ^{60, 61}	BN Polski ⁶²
1.	Wydawnictwa zwarte	2 600 000	2 677 051
2.	Wydawnictwa ciągłe	700 000	962 936
3.	Dokumenty życia społecznego	3 000 000	2 353 658

⁵⁷ Zbiory, <http://www.bn.org.pl/zbiory>, 21 grudnia 2011

⁵⁸ Collections, <http://www.nationallibrary.fi/services/kokoelmat.html>, 21 grudnia 2011

⁵⁹ Zbiory, *op. cit.*

⁶⁰ Facts and Statistics 2010, <http://www.kansalliskirjasto.fi/extra/bulletin/facts.html>, 21 grudnia 2011

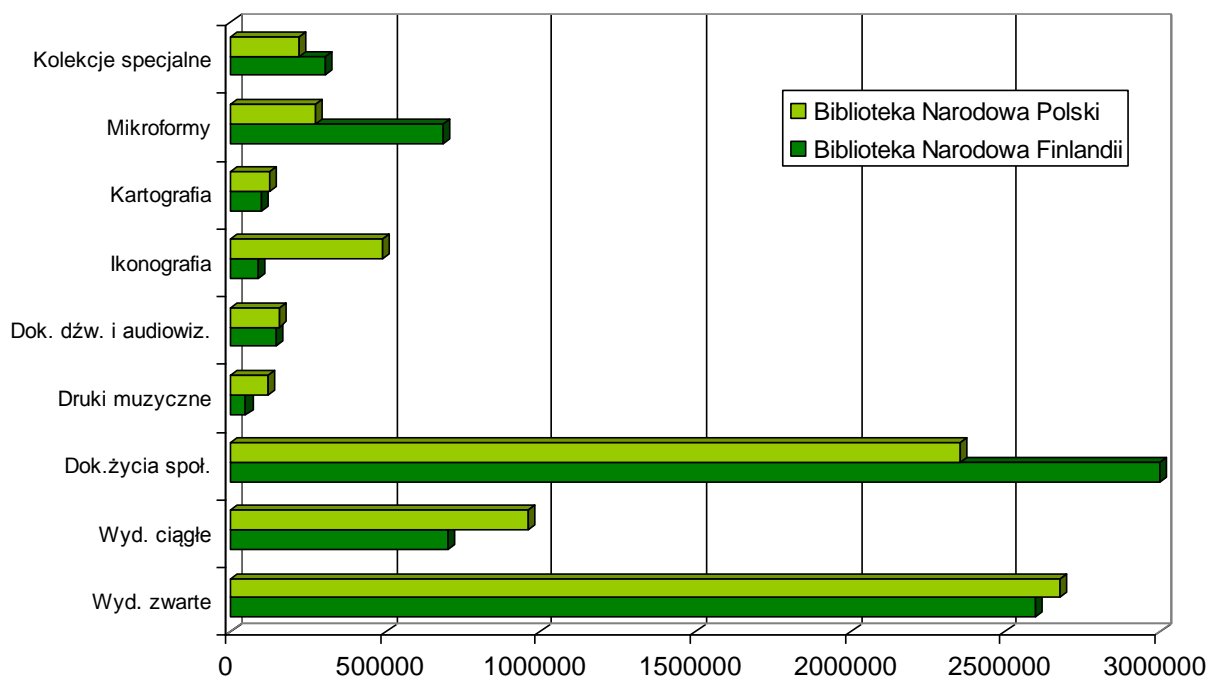
⁶¹ Collections, *op. cit.* (BN Fińska podaje jedynie przybliżone, zaokrąglone wartości liczby zbiorów. Uznane one zostały jednak za wystarczające do porównania z BN Polską).

⁶² Sprawozdanie Biblioteki Narodowej za rok 2010, *op. cit.*, s. 20

4.	Druki muzyczne	50 000	122 434
5.	Dokumenty dźwiękowe i audiowizualne	150 000	158 691
6.	Ikonografia	92 000	492 763
7.	Kartografia	100 000	124 534
8.	Mikroformy	685 000	272 246
9.	Kolekcje specjalne	308 000	222 020 (+ 405 620 specjalnych zbiorów księgoznawczych)
	Razem	7 685 000	7 791 953

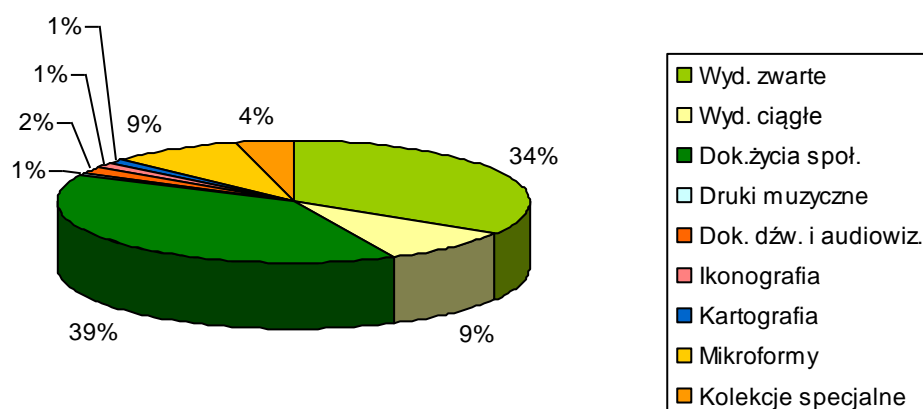
Bardziej obrazowo różnice ukazane są na wykresie:

Wykres 4. Porównanie szczegółowego stanu ilościowego zbiorów Fińskiej i Polskiej BN w 2010 r.

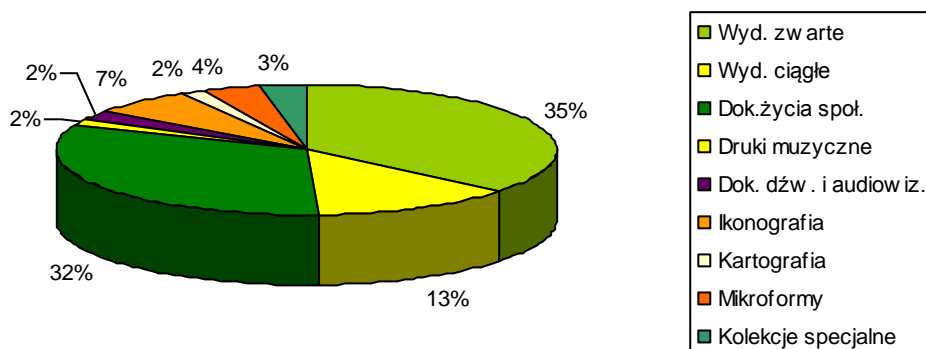

Procentowo natomiast wyniki te przedstawiają się następująco:

Wykres 5. Stan procentowy zbiorów Fińskiej Biblioteki Narodowej w 2010 r.

Wykres 6. Stan procentowy zbiorów Polskiej Biblioteki Narodowej w 2010 r.

Jak wynika z powyższego zestawienia w BN Fińskiej najliczniejszy jest zbiór **dokumentów życia społecznego** (39% całości zbiorów), natomiast w BN Polskiej dokumenty życia społecznego są na drugim miejscu (32% zbiorów, czyli o 7% mniej niż w Bibliotece Fińskiej), a na pierwszym królują **wydawnictwa zwarte**. Liczba książek jest porównywalna w obydwóch bibliotekach i wynosi ok. 2 600 000 pozycji, co stanowi ok. 35% całych zbiorów. Na trzecim miejscu w obydwóch bibliotekach znajdują się **wydawnictwa ciągle** (9% całości zbiorów w Bibliotece Fińskiej i 13% w Bibliotece Polskiej).

Inaczej rozkładają się ilości zbiorów specjalnych. W Bibliotece Fińskiej przeważają **mikroformy** (9% zbiorów), co wiąże się z ochroną zbiorów. Także Biblioteka Polska skupia się na tworzeniu kopii mikrofilmowych zbiorów specjalnych zwłaszcza druków XIX-XXI w. i czasopism. Jest ich jednak ok. 3 razy mniej niż w Bibliotece Fińskiej (3% zbiorów). BN Polska natomiast gromadzi więcej **zbiorów ikonograficznych** (7% zbiorów). Składają się na nie rysunki polskie i obce XVI-XXI w., grafika polska i obca XVI-XXI w., ekslibrisy polskie i obce XVI-XXI w., fotografie, albumy XVI-XXI w., współczesne wydawnictwa eksperymentalne, karty pocztowe, reprodukcje. Najcenniejsze obiekty wchodzi w skład kolekcji wilanowskiej i kolekcji Krasińskich⁶³. Finlandia posiada 4 razy mniej zbiorów ikonograficznych (2% zbiorów) i przeważają w nich plakaty na tematy polityczne, plakaty teatralne, kinowe, reklamowe, koncertowe⁶⁴. Obydwie biblioteki mogą poszczycić się bogatą kolekcją **map**, których liczba jest porównywalna (ok. 100 000, 1% zbiorów), dokumentów **dźwiękowych i audiowizualnych** (2% zbiorów) oraz **druków muzycznych** (1% w BN Fińskiej i 2% w Polskiej). Wreszcie mają rozbudowane **kolekcje specjalne** (4% zbiorów), do których w Bibliotece Fińskiej zaliczono rękopisy oraz bogate kolekcje narodowe, a w Bibliotece Polskiej głównie rękopisy i stare druki. Obydwe w swoich magazynach posiadają bardzo cenne pozycje. Wśród nich w BN Fińskiej godna uwagi jest kolekcja fińskiego podróżnika Adolfa Erika Nordenskiölda, która słynie z manuskryptów muzycznych kompozytora Jeana Sibeliusa⁶⁵. Najstarszą kolekcją biblioteki jest kolekcja papirusów z III wieku p.n.e, zaś najstarszym materiałem drukowanym są fragmenty *Psalterza z Moguncji* z 1457 roku. Najstarszą pełną książką jest *De proprietate sermonum, sive opus de universo* Rabana Maura, wydrukowana w Strasburgu przez Adolfa Ruscha w 1467. Pierwszą książką

⁶³ *Zbiory ikonograficzne*, <http://www.bn.org.pl/zbiory/zbiory-ikonograficzne>, 21 grudnia 2011

⁶⁴ *Posters*, <http://www.nationallibrary.fi/services/kokoelmat/julistekokoelma.html>, 21 grudnia 2011

⁶⁵ *Collections*, <http://www.nationallibrary.fi/services/kokoelmat/adolferiknordenskioldinkarttakokoelma.html>, 21 grudnia 2011

wydrukowaną w Finlandii jest książka *Missale Aboense*⁶⁶. Jeśli zaś chodzi o BN Polską, to zbiór rękopisów najstarszych, do końca XV w., jest skromny ilościowo, zwłaszcza w porównaniu z zasobami przedwojennymi, ale zawiera w sobie wiele bardzo cennych kodeksów, zarówno pod względem treści, jak i formy. Najstarszym spośród nich (nie licząc dwóch papirusów ze 161 i 206 roku) jest *Testamentum Novum* z VIII w. Z ok. 1070 r. pochodzi iluminowany złotem i purpurą *Sakramentarz tyniecki*, pięćdziesiąt lat wcześniej powstał tzw. *Kodeks supraski*, wprawdzie o wiele mniej zdobny, ale zawierający najstarszy zabytek piśmiennictwa słowiańskiego w Polsce. Wśród ok. 50 średniowiecznych rękopisów iluminowanych warto wspomnieć zwłaszcza o *Psalterzu wilanowskim* z poł. XIII w., *Roman de la Rose* i *Calendarium Parisiense* z XIV w. Również pod koniec XIV wieku powstał rękopis zawierający *Revelationes s. Birgittae*, a w sto lat później renesansowa *Legenda aurea* i wspaniała *Cosmographia Ptolemeusza*. Szczególnie cenne są średniowieczne zabytki języka polskiego: *Kazania świętokrzyskie* z poł. XIV w. czy *Psalterz floriański*, bogato zdobiony i przeznaczony dla królowej Jadwigi⁶⁷.

Pewną różnicę między bibliotekami widać, jeśli przyjrzeć się wpływowi materiałów bibliotecznych z 2010 roku:

Tab. 4. Zestawienie wpływu materiałów bibliotecznych do Fińskiej i Polskiej BN w 2010 r.

L. p.	Rodzaj wydawnictw	BN Finlandii ⁶⁸	BN Polski ⁶⁹
1.	Wydawnictwa zwarte	27 086	64 886
2.	Wydawnictwa ciągłe	11 850	13 998
3.	Dokumenty Życia Społecznego	99 879	55 573
4.	Dokumenty Dźwiękowe	5 079	16 646
5.	Dokumenty Elektroniczne	5 079	14 428
6.	Inne	20 314	6 675
	Razem	169 287	172 206

⁶⁶ *Collection development policy 2009-2015 of the National Library of Finland*, http://www.kansalliskirjasto.fi/attachments/514vZtpBt/5suFWYV9r/Files/CurrentFile/Collection_Development_Policy_2009-2015.pdf, 21 grudnia 2011

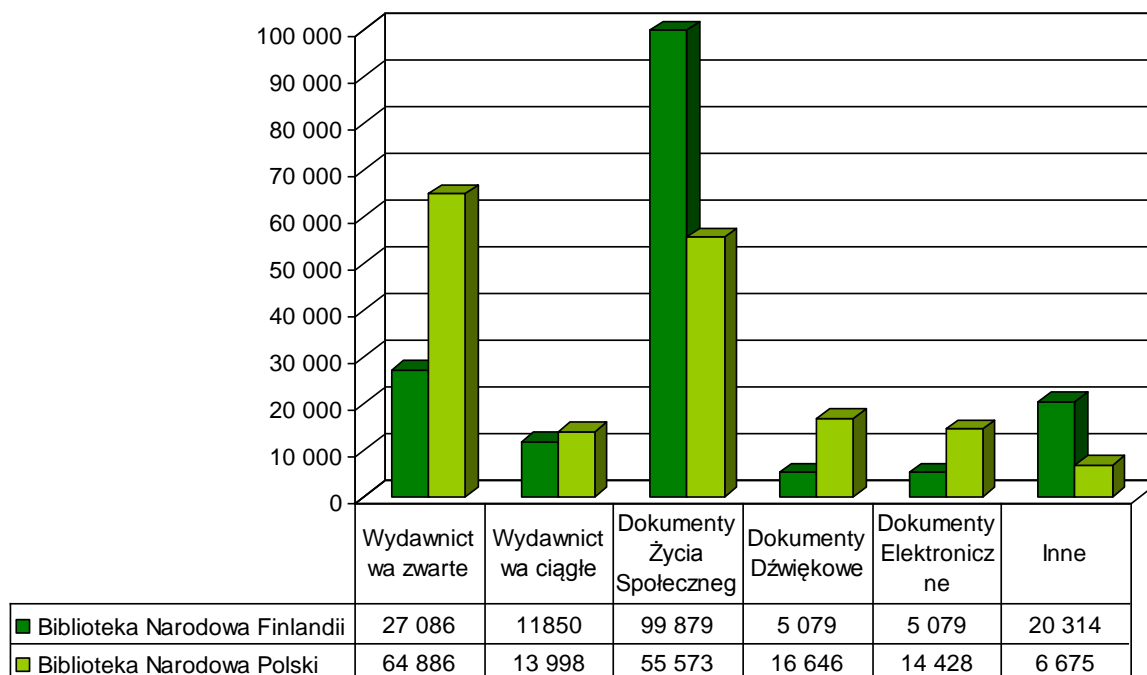
⁶⁷ *Rękopisy*, <http://www.bn.org.pl/zbiory/rekopisy>, 21 grudnia 2011. O najcenniejszych i najpiękniejszych rękopisach ze zbiorów BN - a także o innych zbiorach Biblioteki - można przeczytać również w albumie *Nad złoto droższe. Skarby Biblioteki Narodowej*.

⁶⁸ *Annual Report 2010*, *op. cit.*

⁶⁹ *Sprawozdanie Biblioteki Narodowej za rok 2010*, *op. cit.*, s. 19

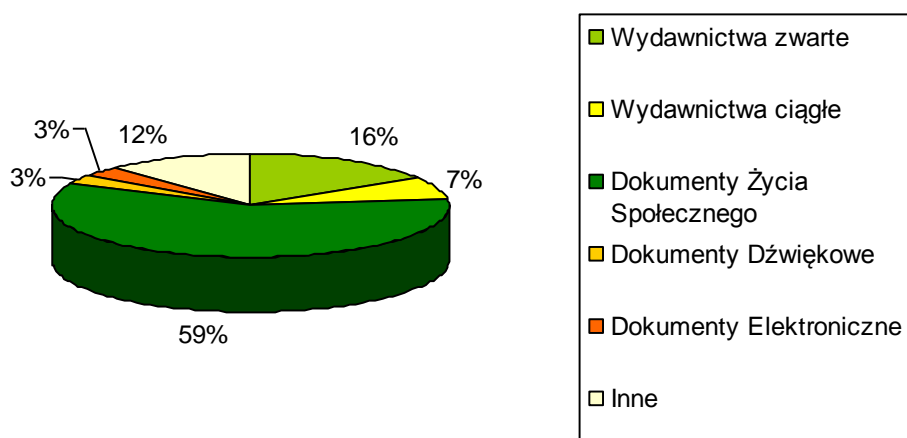
Przedstawiają się one następująco:

Wykres 7. Porównanie wpływu materiałów bibliotecznych do Fińskiej i Polskiej BN w 2010 r.

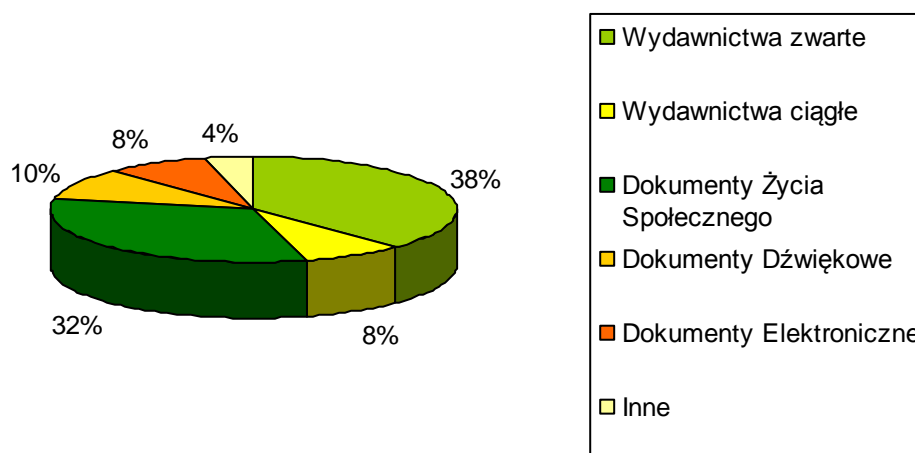

Procentowy rozkład nabytków zestawiono poniżej:

Wykres 8. Wpływ materiałów bibliotecznych do Fińskiej BN w 2010 r.

Wykres 9. Wpływ materiałów bibliotecznych do Polskiej BN w 2010 r.

Pomimo, że liczba wpływów ogółem jest do siebie bardzo podobna, to w Bibliotece Fińskiej prym zdecydowanie wiodą dokumenty życia społecznego (o 32% więcej). W Bibliotece Polskiej także jest ich dużo, ale jednak przeważa liczba nowych książek (21% różnica). Tymczasem w Bibliotece Fińskiej jest ona dopiero na drugim miejscu i jest to liczba, aż o 40 000 mniejsza niż w Bibliotece Polskiej. Biblioteka Fińska nabyła także trzy razy mniej dokumentów dźwiękowych oraz elektronicznych (3% wpływów). Liczba czasopism była jednak na podobnym poziomie (8% nabytków).

5. Katalogi dostępne on-line

Główne katalogi dostępne w bibliotekach to Helka w Bibliotece Fińskiej oraz BN INNOPAC w Bibliotece Polskiej. **Helka** jest wspólnym katalogiem Biblioteki Narodowej Finlandii oraz bibliotek Uniwersytetu w Helsinkach. Zawiera informacje o: książkach, wydawnictwach ciągłych, artykułach, materiałach archiwalnych, dokumentach dźwiękowych, drukach muzycznych, mapach, plikach komputerowych i rękopisach⁷⁰. Pracuje w oprogramowaniu ILS-Voyager. Katalog Fińskiej Biblioteki Narodowej HELKA posiada obsługę oraz

⁷⁰ K. Stala, *Nie mamy się czego wstydzić. Biblioteki narodowe krajów unijnych w Internecie*, „Notes Wydawniczy”, 2004, nr 2, s. 18-23

możliwość wyszukiwania w trzech językach: fińskim, szwedzkim oraz angielskim. **Główny katalog komputerowy Biblioteki Narodowej**, prowadzony jest natomiast w systemie INNOPAC/MILLENNIUM, uruchomiony w 1997 r., dostępny w sieci lokalnej BN oraz w Internecie, obejmuje opisy⁷¹:

- wszystkich nowych nabytków od 1994 r.
- książek ogłoszonych w "Przewodniku Bibliograficznym" w latach 1945-2010
- książek polskich i zagranicznych wydanych od 1801 roku (obecnie ok. 68% zbiorów BN, sukcesywnie opracowywane)
- pierwszych numerów czasopism polskich ogłoszonych we wkładce do "Przewodnika Bibliograficznego" pt. "Bibliografia Wydawnictw Ciągłych Nowych, Zawieszonych i Zmieniających Tytuł", wydanych po 1985 r.
- czasopism zagranicznych (większość nowych tytułów wydanych od 1987) oraz czasopism polskich i zagranicznych wydanych w latach 1801-1986 (sukcesywnie opracowywane)
- książek z księgozbiorów podręcznych Czyteln: Ogólnej, Humanistycznej, Czasopism oraz Informatorium
- książek "drugiego obiegu" (wydane poza zasięgiem cenzury w latach 1976-1990)
- księgozbioru Biblioteki Ordynacji Krasieńskich (hasła od A do S)
- wszystkich cymeliów konspiracyjnych oraz ok. 85% zgromadzonych w BN dokumentów szczególnie chronionych
- dokumentów życia społecznego (cymeliów i wybranych dokumentów od 1999 r. wydawnictw ciągłych od 2003 r.)
- dokumentów muzycznych (sukcesywnie wprowadzane druki i rękopisy muzyczne XIX-XXI w.)
- dokumentów dźwiękowych i audiowizualnych (sukcesywnie opracowywane)
- dokumentów elektronicznych
- dokumentów kartograficznych (map i atlasów z bieżącego wpływu oraz sukcesywnie opracowywanych zbiorów XVI-XX w.)
- dokumentów ikonograficznych: grafik, rysunków, fotografii, kart pocztowych, ekslibrisów, albumów (wszystkie nabytki od roku 2007 oraz sukcesywnie uzupełniane opisy wcześniejsze).
- starych druków (opisy wprowadzane od 2009 r.)

⁷¹ *Katalogi Biblioteki Narodowej*, http://alpha.bn.org.pl/screens*pol/libinfo_pol.html, 21 grudnia 2011

Obecnie prowadzone są prace nad przeniesieniem całości tradycyjnego, kartkowego katalogu alfabetycznego do katalogu komputerowego.

Oprócz tego obydwie biblioteki biorą udział w tworzeniu katalogów i baz danych, które także są dostępne on-line. Biblioteka Fińska uczestniczy w trzech konsorcjach, których celem jest wspólna praca, dzielenie zasobów, ulepszanie usług, łączenie sił oraz oszczędzanie pieniędzy⁷². Tworzone są one przez biblioteki naukowe i biblioteki instytucji:

- LINNEA — Library Information Network for Academic Libraries,
- FinELib — The National Electronic Library,
- AMKIT — konsorcjum bibliotek wyższych szkół zawodowych (politechniki).

LINNEA to pierwszy, wspólny, zintegrowany system biblioteczny, który został zakupiony przez Ministerstwo Edukacji w 1988 roku dla 20 uniwersytetów (w tym Biblioteki Narodowej). Prace całości koordynuje Biblioteka Narodowa. Każda biblioteka używa takiego samego oprogramowania, ale wszystkie mają różne bazy danych i osobne serwery. W systemie tym działają następujące krajowe bazy danych⁷³:

- **Fennica** — Fińska Bibliografia Narodowa zawierająca spis monografii, czasopism, map, nieksiążkowych materiałów oraz haseł komputerowych opublikowanych lub w inny sposób rozpowszechnionych w Finlandii. Ponadto spis ten zawiera materiały opublikowane poza terenem Finlandii autorstwa fińskich twórców lub związane z Finlandią. Baza danych FENNICA obejmuje ponad 892 132 książek oraz publikacji periodycznych od 1488 r., mapy od 1967 r., materiały audiowizualne od 1981 r., kilkaset publikacji elektronicznych oraz publikacje internetowe⁷⁴.
- **Arto** — Bibliograficzna Baza Czasopism Fińskich. Posiada indeks artykułów z ok. 600 fińskich czasopismach. Jeśli artykuł jest dostępny w postaci cyfrowej adres strony dołączony jest do rekordu bibliograficznego⁷⁵.
- **Viola** — Dyskografia Narodowa i Bibliografia Narodowa Nut zawiera spis fińskich nut od 1977 roku i nagrań dźwiękowych od 1901 roku. Katalogowanie obejmuje zarówno

⁷²A. Nowakowska, *op. cit.*

⁷³Ibidem

⁷⁴Fennica – The National Bibliography of Finland, <http://www.nationallibrary.fi/libraries/fennica.html>, 21 grudnia 2011

⁷⁵ARTO - Reference Database of Finnish Articles, <http://www.nationallibrary.fi/libraries/linnea/arto.html>., 21 grudnia 2011

całe nagrania, jak i poszczególne utwory w nich zawarte. Wyszukiwanie może odbywać się poprzez np. nazwisko kompozytora i wykonawcy, jak również tytuł lub pierwszy wiersz utworu. Posiada 900 605 rekordów⁷⁶.

- **Linda** — Wspólny Katalog Fińskich Bibliotek Uniwersyteckich. Zawiera spis monografii, czasopism, materiałów kartograficznych, materiałów audiowizualnych, zasobów elektronicznych, multimediiów i archiwów. Nie obejmuje nut, nagrań i artykułów. Posiada 5 800 000 rekordów⁷⁷.

Można powiedzieć, że Linnea jest bazą analogiczną, pełniącą podobną funkcję, jak bazy i katalogi prowadzone przez Polską Bibliotekę Narodową w systemie **MAK**⁷⁸. W ich skład wchodzi:

- **Bibliografia narodowa i bibliografie specjalne** (rejestruje książki, czasopisma, artykuły z czasopism, dokumenty elektroniczne, dokumenty kartograficzne, dokumenty dźwiękowe oraz bibliografie specjalne takie, jak: Polska Bibliografia Bibliologiczna, Bibliografia Bibliografii Polskich (1971-1985), Bibliografia Bibliografii Polskich (1995-), Bibliografia Analityczna Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej (1990-), Wykaz polskich bibliografii niepublikowanych).
- **Katalogi centralne** (rejestrują dane z ponad 1000 bibliotek polskich zostały utworzone na początku lat. 50. ubiegłego stulecia i obejmują:
 - **centralny katalog książek zagranicznych**, rejestrujący ponad 4 mln opisów książek,
 - **centralny katalog czasopism zagranicznych**, obejmujący dane o ponad 45 tysiącach tytułów czasopism opublikowanych po roku 1801,
 - **centralny katalog czasopism polskich**, obejmuje dane o ponad 43 tysiącach tytułów polskich wydawnictw ciągłych, opublikowanych w kraju i za granicą w latach 1661-1950,
 - Wykaz sigłów bibliotek uczestniczących w centralnych katalogach Biblioteki Narodowej.
- **Zbiory specjalne** (Katalog mikrofilmów starych druków wydanych głównie na obszarach Śląska, Prus Wschodnich i Pomorza, Druki XVI-XVIII w. Katalog mikrofilmów, Katalog

⁷⁶ Viola - *The National Discography of Finland*, <http://www.nationallibrary.fi/libraries/viola.html>, 21 grudnia 2011

⁷⁷ LINDA - *Union Catalogue of Finnish University Libraries*, <http://www.nationallibrary.fi/libraries/linnea/linda.html>, 21 grudnia 2011

⁷⁸ Bazy BN w systemie MAK, http://alpha.bn.org.pl/screens*pol/makinfo_pol.html, 21 grudnia 2011

druków muzycznych z Biblioteki Muzeum Polskiego w Chicago, Druki muzyczne 20-21 w. – dublety).

- **Wspólna baza artykułów z gazet i tygodników** (2005-) (Baza zawiera opisy bibliograficzne artykułów z dzienników i tygodników polskich od 2005 r.).

6. Porównanie witryn WWW

Strony obydwóch bibliotek są przejrzyste i funkcjonalne. Biblioteka Fińska (<http://www.nationallibrary.fi/>) menu główne umieściła po lewej stronie, zaś Biblioteka Polska (<http://www.bn.org.pl/>) na górze strony. Zarówno jeden jak i drugi system nawigacyjny jest wygodny. Działy w menu są tematyczne. Biblioteka Fińska podzieliła je na informacje:

- **O bibliotece** - gdzie można dowiedzieć się o historii biblioteki, jej architekturze, możliwości zwiedzania biblioteki razem z wycieczką, obejrzeć zdjęcia biblioteki, przejrzeć statystyki, zapoznać się ze strukturą organizacyjną biblioteki oraz wszelkimi informacjami praktycznymi takimi, jak: godziny otwarcia poszczególnych agend, adresy jednostek, kontakty do pracowników biblioteki, ich nazwiska, maile, zdjęcia, numery telefonów.
- **Kolekcje i usługi** – użytkownik może przejrzeć informacje o dostępnych zbiorach, materiałach zdigitalizowanych, regulaminach korzystania z biblioteki, godzinach otwarcia, usługach bibliotecznych takich, jak: wypożyczanie międzybiblioteczne, ksero, adresy działu informacji.
- **Wydarzenia kulturalne** – są tu aktualne informacje o bieżących wydarzeniach, wystawach znajdujących się w bibliotece, wystawach online, konferencjach, zjazdach naukowych, odczytach organizowanych w bibliotece, dziełach Jeansa Sibeliusa.
- **Dla bibliotek** – są tu omówione dwa główne działy biblioteki: ochrony i konserwacji oraz usług sieciowych oraz linki do portali: Nelli, FinElib, Fennica, Viola, katalogów Linnea, Doria, tezaursów, formatu MARC, standardów dla bibliotek i statystyk.
- **Dla wydawców** – znajdują się tu informacje na temat ruchu wydawniczego, nadawania numeru ISBN, ISSN oraz ISMN

Fot. 1. Strona Biblioteki Narodowej Finlandii

The screenshot shows the homepage of the National Library of Finland. At the top, there are language options: 'suomeksi | på svenska' and 'text version | print version | AAA'. The main header features the logo '1640 THE NATIONAL LIBRARY OF FINLAND' and the text 'National Gateway to Information' dated 'Tuesday 13.12.2011'. Below this are logos for 'Fennica', 'NELLI', 'helka', and 'Viola'. A large image of a library interior is displayed. The page is organized into several sections: a left sidebar with navigation links (Home, About Us, Collections & Services, Cultural Activities, For Libraries, For Publishers, Contact us, The Helsinki University Library), a central 'News' section with several articles, and a right sidebar with 'Exhibitions | Events' and various promotional banners (Ask THE LIBRARY, OPENING HOURS, BULLETIN 2011, Calendar CULTURAL EVENTS, Facebook). A search bar and 'Databases' link are located in the top right corner.

Oprócz powyższych działów na stronie głównej znajdują się linki do 4 katalogów i baz: HELKA, Viola, Fennica i Nelli, aktualności o wydarzeniach i wystawach, wyszukiwarka na stronie oraz linki w postaci bannerów do usługi Zapytaj bibliotekarza, biuletynu informacyjnego, zaleceń IFLA oraz profilu na facebooku. Ogólnie strona sprawia wrażenie chaotycznej. O ile główne działy sporządzone są logicznie, o tyle podrozdziały w nich już niekoniecznie. Niejednokrotnie trudno dotrzeć do poszukiwanej informacji, ponieważ podrozdziały są pomieszane np. w dziale o bibliotece są godziny otwarcia poszczególnych agend, ale nie ma godzin otwarcia samej biblioteki. Katalogi są umiejscowione w dziale Dla bibliotek tymczasem korzystają z nich też zwykli użytkownicy, więc umieszczenie ich tam może być mylące. Na stronie głównej znajdują się linki tylko do czterech katalogów.

Strona Biblioteki Narodowej Polskiej jest bardziej funkcjonalna i czytelna. Uruchomiona w 2009 r. nowa strona internetowa BN, została uznana przed rokiem, w rankingu przygotowanym na zlecenie Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, za najlepszą witrynę wśród wszystkich stron internetowych instytucji kultury w Polsce. W 2010 r. strona zarejestrowała 1 639 986 odwiedzin. Jej działy główne to:

- **BN** – gdzie można dowiedzieć się o historii BN, strukturze, danych kontaktowych, godzinach otwarcia, o tym, jak do biblioteki dojechać, przejrzeć Statut, regulaminy oraz coroczne sprawozdania. Wszystkie podstawowe informacje o BN zgrupowane są w jednym dziale, czego nie można powiedzieć o stronie Biblioteki Fińskiej.
- **Zbiory** – są tu informacje o gromadzeniu zbiorów, ich udostępnianiu, konserwacji i ochronie. Bardzo szczegółowo omówione są posiadane przez bibliotekę kolekcje. Podobnie, jak w Bibliotece Fińskiej połączone są one z informacjami o usługach dostępnych w czytelnich.
- **Katalogi i bibliografie** – w Bibliotece Polskiej ten dział jest wyodrębniony, czego niestety nie ma w Bibliotece Fińskiej. Tymczasem jest on bardzo przydatny, ponieważ zebrano tutaj wszelkie informacje na temat katalogów i bibliografii Polskiej BN wraz z linkami do nich, katalogu głównego, katalogów centralnych oraz bibliografii specjalnych.
- **Wydawnictwa** – w tym dziale zebrano informacje o publikacjach biblioteki, ofercie wydawnictwa, księgarni, czasopismach wydawanych przez bibliotekę, warunkach sprzedaży i prenumeraty. Taki dział również nie występuje na stronie Biblioteki Fińskiej.
- **Programy i usługi** – wyszczególniono tutaj usługi, które biblioteka świadczy na rzecz innych instytucji i użytkowników takie, jak: konserwacja zbiorów, odkwaszanie, wypożyczenia międzybiblioteczne, wynajem pomieszczeń, nadawanie numerów ISBN, ISSN, ISMN, możliwości zwiedzania biblioteki i usługach reprograficznych.
- **Zasoby cyfrowe i linki** – zestawiono je osobno (w bibliotece Fińskiej znajdują się w ogólnych zbiorach), są tu informacje o CBN Polona, Polskiej Bibliotece Internetowej, Bibliotece Europejskiej, Europeanie, czasopismach online, zagranicznych bazach danych, elektronicznych publikacjach biblioteki, wirtualnych projektach, multumediach, blogach i linkach. Biblioteka Fińska mimo swojego skupienia na digitalizacji przedstawia jej rezultaty bardziej chaotycznie. Pojawiają się bannery do wirtualnych wystaw, do wystaw online, zdigitalizowanych materiałów, ale

trudno rozeznąć się, co jest czym, ponieważ każde znajduje się w innym dziale. Rozwiązanie zaproponowane przez Bibliotekę Narodową Polską jest łatwiejsze w użytkowaniu, bardziej intuicyjne.

Fot. 2. Strona Biblioteki Narodowej Polski

The screenshot shows the website of the National Library of Poland (Biblioteka Narodowa). At the top, there is a search bar and a navigation menu with categories like 'BN', 'ZBIORY', 'KATALOGI I BIBLIOGRAFIE', 'WYDAWNICTWA', 'PROGRAMY I USŁUGI', and 'ZASOBY CYFROWE I LINKI'. Below the navigation, there are three main sections: 'DLA CZYTELNIKÓW', 'DLA BIBLIOTEKARZY', and 'DLA WYDAWCÓW'. The main content area features a large banner for 'Sternik SŁOWNIK TERMINOLOGICZNY Z ZAKRESU BIBLIOGRAFII I KATALOGOWANIA'. Below the banner, there are sections for 'Aktualności' (News) and 'Ogłoszenia' (Announcements). The 'Aktualności' section includes a news item from 09.12.2011 about a book promotion. The 'Ogłoszenia' section lists several events and programs, such as the opening of an exhibition, a classification project, a book promotion, and a sister libraries program. To the right, there is a 'Polecamy' (We recommend) section with icons and text for 'Jan Piotr Norblin | Ryciny', 'Biblioteka Narodowa TV', 'Szkolenia ZEBID', and 'Opracowy książek - zapis audycji'. At the bottom, there is a footer with contact information, social media links, and a copyright notice for 2009 Biblioteka Narodowa.

Bardzo dobrym pomysłem zastosowanym przez Bibliotekę Narodową jest pojawiające się pod głównym menu drugie menu, w którym wszelkie informacje pogrupowano ze względu na użytkownika. W ten sposób wyodrębniona działły: dla czytelników, dla bibliotekarzy, dla wydawców. Co prawda Biblioteka Fińska także dwa swoje ostatnie działy przeznaczyła dla bibliotekarzy i wydawców, ale „ukryła” tam także informacje przydatne dla czytelników. Biblioteka Polska nie popełniła tego błędu i pogrupowała informacje rzeczywiście potrzebne dla czytelników w rozwijającym się menu (pojawia się tu plan biblioteki, informacje, jak z niej korzystać, informacje o czytelnich, katalogach, stołówkach, regulaminach, znajdują się tu także informacje o udogodnieniach dla niepełnosprawnych, o których nie ma wzmianki na

stronie Biblioteki Fińskiej). W dziale dla bibliotekarzy są informacje o szkoleniach, usługach, które świadczy BN Polska dla bibliotek, bibliografiach, katalogach, normach, standardach, języku haseł przedmiotowych, projektach, aktach prawnych, zaś wydawcy w przeznaczonych dla nich podrozdziałach mogą przeczytać o nadawaniu numeru ISBN, ISSN, ISMN, egzemplarzu obowiązkowym, publikacjach biblioteki oraz o ruchu wydawniczym.

Na stronie głównej znajdują się także aktualności i ogłoszenia, linki do polecanych stron i blogów oraz, podobnie jak na stronie Biblioteki Narodowej Finlandii, linki do usługi Zapytaj bibliotekarza, Europeany, CBN Polona i katalogów. Biblioteka także posiada swój profil na Facebooku.

7. Informacje o usługach dodatkowych

Interesującym aspektem działalności Fińskiej Biblioteki Narodowej, która, jak już podkreślono powyżej, z racji wzrastającego znaczenia publikacji elektronicznych kładzie duży nacisk na ich obecność w swoich zbiorach, oprócz wspomnianych już zdigitalizowanych cyfrowych kolekcji, są wystawy dostępne on-line. Na ekranie komputera można obejrzeć wystawy takie, jak⁷⁹:

- **Kobiety Nauki**, która poświęcona jest historii i pokoleniom kobiet naukowców w Finlandii. Ekspozycja dostępna jest stale on-line,
- **Skarby Europy**,
- **Ammi i Toivo**, która przedstawia kompozytora Toivo Kuula i jego żonę, piosenkarkę Almę Silventoine,
- **Historia pisma**.

Także polska biblioteka posiada usługę podobnego typu w postaci Projektów wirtualnych. Pojawiają się tutaj świetnie zrobione⁸⁰:

- **Jan Piotr Norblin. Ryciny**,
- **Wizytówka Chopina** - multimedialna wystawa autografów kompozytora,
- **Świat Pana Cogito** – znajdują się tu rękopisy, fotografie, rysunki, kalendarium życia Zbigniewa Herberta. W tle słychać odczytywane utwory.

⁷⁹ *Online exhibition*, <http://www.nationallibrary.fi/culture/verkkonayttelyt.html>, 21 grudnia 2011

⁸⁰ *Projekty wirtualne*, <http://www.bn.org.pl/zasoby-cyfrowe-i-linki/projekty-wirtualne>, 21 grudnia 2011

- **Powstanie styczniowe w zbiorach Biblioteki Narodowej,**
- **Historyczne interpretacje utworów Fryderyka Chopina,**
- **Rzeczpospolita wielu kultur. Dziedzictwo polskie.**

Trzeba zaznaczyć, że powyższe wystawy są na naprawdę wysokim poziomie technicznym, graficznym i estetycznym. Strony są bardzo ciekawe, nowoczesne, zawierają wiele ciekawych efektów, animacji.

Kolejną usługą jest możliwość zwiedzania bibliotek. Biblioteka Narodowa organizuje wycieczki po BN oraz lekcje biblioteczne zarówno dla bibliotekarzy, jak i osób zainteresowanych historią i dniem dzisiejszym Narodowej Książnicy⁸¹. Także Biblioteka Fińska daje studentom, turystom, uczniom i wszelkim organizacjom możliwości poznania Biblioteki Narodowej z przewodnikiem, dowiedzenia się o historii, architekturze, zbiorach, a także spacer po wystawach biblioteki⁸².

Biblioteki prowadzą także swoje własne telewizje w Internecie. W 2010 roku Biblioteka Narodowa Finlandii założyła własny portal (<http://www.kirjastokaista.fi/>) na łamach, którego zamieszcza ogromne ilości video i programów radiowych o bieżących wydarzeniach w bibliotece oraz ogólnie dotyczących bibliotek. Materiałów jest naprawdę bardzo dużo, są to oryginalne projekty takie, jak: seria filmików na temat książek, które w danym okresie czasu były zakazane, porady dotyczące kreatywnego czytania dzieciom, rozmowy z autorami, kalendarze biblioteczne, etapy powstawania dekoracji w helsińskiej bibliotece, zawody organizowane w niej i wiele, wiele innych. Biblioteka Narodowa Polska nie pozostaje w tyle, ponieważ w tym samym roku witryna Biblioteki Narodowej została wzbogacona o zapis audiowizualny ważnych dla BN wydarzeń (BibliotekaNarodowaTV)⁸³, które dostępne są także na popularnym wśród użytkowników Internetu www.youtube.com, na którym także znajdują się zapisy szkoleń, seminariów, wystaw (na przykład z imponująco prezentującej się wystawy Wizytówka Chopina), filmiki z pracowni np. skanerów automatycznych, zapisy audycji radiowych i inne.

⁸¹ *Zwiedzanie BN*, <http://www.bn.org.pl/programy-i-uslugi/zwiedzanie-bn>, 21 grudnia 2011

⁸² *Guided tours of The National Library of Finland*, <http://www.nationallibrary.fi/infoe/introduction/tours.html>, 21 grudnia 2011

⁸³ *Multimedia*, <http://www.bn.org.pl/zasoby-cyfrowe-i-linki/multimedia>, 21 grudnia 2011

8. Podsumowanie⁸⁴

Reasumując obydwie biblioteki prezentują bardzo zbliżony do siebie poziom. Nie można powiedzieć, żeby jedna była lepsza od drugiej. Wykazują więcej podobieństw niż różnic, a rozbieżności, które występują spowodowane są przede wszystkim okolicznościami zewnętrznymi i rzeczywistością, do której dopasowują się biblioteki, a która nieco różni się w obydwóch krajach. W Finlandii bowiem wcześniej zaczęły rozwijać się technologie informatyczne, nastąpiła komputeryzacja i rozpowszechnienie Internetu. Trzeba też zaznaczyć, że niektóre odmienności pojawiają się pod wpływem wyboru różnorodnych rozwiązań, które posiadają zarówno swoje zalety i wady, nie są jednoznacznie złe.

Pierwsza taka różnica pojawia się w organizacji systemu bibliotecznego w kraju. Biblioteki podlegają ministerstwom, które przydzielają na działalność bibliotek dotacje z budżetu. Nad Biblioteką Fińską dodatkowo nadzór sprawuje Zarząd przygotowujący plan działania i finansowania biblioteki, natomiast w Bibliotece Polskiej istnieje Rada Naukowa, która pełni jedynie funkcje organu doradczego dyrektora Biblioteki Narodowej. W obydwóch bibliotekach dyrektor sprawuje nadzór nad komórkami organizacyjnymi. Zarówno Biblioteka Narodowa Fińska, jak i Biblioteka Polska posiadają po trzy takie komórki. Biblioteka Fińska dzieli się na: bibliotekę naukową, centrum konserwacji i digitalizacji, usługi sieciowe, a Biblioteka Polska: dział ds. ochrony i udostępniania zbiorów, dział ds. gromadzenia i opracowania zbiorów oraz dział ds. rozwoju. Dysponują one także działem administracji. Z racji tego, że biblioteki narodowe pełnią w kraju podobne funkcje (m. in. odpowiadają za: zachowanie dziedzictwa narodowego, wspieranie badań i prac naukowych, rozwijanie współpracy międzynarodowej, wspieranie bibliotek krajowych) główne jednostki strukturalne bibliotek są zasadniczo do siebie podobne, jedynie zadania są inaczej rozdzielone między poszczególne działy. W przypadku Biblioteki Polskiej są one bardziej wyspecjalizowane, a obowiązki zawężone i skupiają się głównie na: gromadzeniu, opracowaniu, udostępnianiu i ochronie zbiorów, zaś Biblioteka Fińska główny nacisk kładzie na digitalizację i koordynację sieci bibliotecznej (w Finlandii do ogólnokrajowej sieci należą biblioteki każdego typu, natomiast w Polsce jedynie biblioteki publiczne). Z typem biblioteki ściśle związany jest rodzaj gromadzonych zbiorów. Księgozbiory bibliotek narodowych pod względem rodzajowym są do siebie bardzo podobne. Skupiają się one na gromadzeniu dokumentów życia społecznego, (których w BN Fińskiej jest procentowo najwięcej, a w BN

⁸⁴ Źródła danych pojawiających się w podsumowaniu podawano we wcześniejszych podrozdziałach, dlatego nie są już one powielane.

Polskiej zajmują drugie miejsce), książek, których liczba jest porównywalna w obydwóch bibliotekach (ok. 35% całych zbiorów), czasopism (ilościowo znajdują się na trzecim miejscu w obydwóch bibliotekach) oraz zbiorów specjalnych. Jeśli chodzi o te ostatnie, to BN Fińska posiada bogaty zbiór mikroform (ok. 3 razy więcej niż BN Polska), Polska zaś ikonografii, obydwie mają pokaźną kolekcję map, dokumentów dźwiękowych i audiowizualnych oraz druków muzycznych. Wreszcie posiadają rozbudowane kolekcje specjalne, do których w Bibliotece Fińskiej zaliczono rękopisy oraz kolekcje narodowe (takie, jak: Arabica, Armenica, Estonica, Georgica, Hebraica, Lithuanica, Persica, Russica, Turcica, Japonica), a w Bibliotece Polskiej głównie rękopisy i stare druki, wśród których występuje wiele drogocennych skarbów (np. *Psalterz Floriański*, *Cosmographia Ptolemeusza*, *Kazania świętokrzyskie*). Liczba wpływów materiałów bibliotecznych do obydwóch bibliotek jest do siebie bardzo podobna, ale w Bibliotece Fińskiej najczęściej przybywa dokumentów życia społecznego, a w Polskiej książek.

Jeżeli chodzi o dane liczbowe, to także są do siebie zbliżone. Wielkość księgozbiorów jest porównywalna (prawie 8 000 000 woluminów), liczba użytkowników odwiedzających biblioteki także (173 000 w Fińskiej i 136 000 w Polskiej), przekłada się ona na liczbę wypożyczeń 489 000 pozycji i 549 000)⁸⁵. Różnica pojawia się w wielkości powierzchni, którą dysponują biblioteki - w BN Polski jest ona ponad 2 razy większa. Przekłada się to na liczbę miejsc w czytelnich, których w BN Polskiej jest o 400 więcej niż w Fińskiej. BN Polska ma jednak mniej stanowisk komputerowych, nie ma miejsc do pracy indywidualnej i grupowej, udogodnień dla naukowców oraz specjalnych stołów do studiowania map, które występują

w Bibliotece Fińskiej. Duża różnica w liczbie miejsc w czytelnich spowodowana jest także różną liczbą ludności w obydwóch krajach oraz digitalizacją, w której lepszymi efektami może pochwalić się Biblioteka Fińska. Obecnie w bibliotece elektronicznej FinElib ma ona zdigitalizowanych 327 000 pozycji, podczas, gdy w tworzonej przez Bibliotekę Polską CBN Polona zdigitalizowano 27 677 obiektów. Fińskie bazy cieszą się także większą popularnością – w tym samym okresie strona CBN Polona odnotowała 2 945 000 odwiedzin, zaś bazy fińskie przeszukiwało 5 607 000 ludzi. W obydwóch bibliotekach odnotowuje się jednak takie same zjawisko – coroczny spadek liczby odwiedzin i wypożyczeń powodowany zwiększaniem zasobów online, nad którym skrzętnie pracują obydwie biblioteki.

⁸⁵ Przytoczone dane dotyczą roku 2010.

Publikacje czytelnicy mogą wyszukiwać w katalogu Helka w Bibliotece Fińskiej oraz BN INNOPAC w Bibliotece Polskiej. Oprócz tego obydwie biblioteki biorą udział w tworzeniu katalogów i baz danych, które także są dostępne online. Biblioteka Fińska uczestniczy m. in. w konsorcjum LINNEA tworzącym system biblioteczny, w którym działają bazy: Fińska Bibliografia Narodowa - Fennica, Bibliograficzna Baza Czasopism Fińskich - Arto, Dyskografia Narodowa - Viola oraz Wspólny Katalog Fińskich Bibliotek Uniwersyteckich - Linda, zaś Polska BN w w systemie MAK w skład, którego wchodzi: Bibliografia narodowa i bibliografie specjalne, Katalogi centralne, Zbiory specjalne oraz Wspólna baza artykułów z gazet i tygodników.

Strony WWW obydwóch bibliotek są przejrzyste i funkcjonalne, systemy nawigacyjne wygodne, jednak strona BN Fińskiej sprawia wrażenie chaotycznej, ponieważ mimo tematycznych działów informacje w podrozdziałach nie zawsze są logicznie poukładane przez, co trudno do niektórych dotrzeć. Strona Biblioteki Narodowej Polskiej jest bardziej czytelna i intuicyjna. Bardzo dobrym pomysłem zastosowanym przez Bibliotekę Narodową jest pojawiające się pod głównym menu drugie menu, w którym wszelkie informacje pogrupowano ze względu na użytkownika.

Na koniec wybrano kilka dodatkowych usług bibliotecznych, które są świadczone przez obydwie biblioteki. Interesującym aspektem ich działalności jest możliwość zwiedzania bibliotek, organizacja wystaw online oraz telewizja bibliotek w Internecie. Dwie ostatnie usługi są bardzo nowoczesne, na miarę obecnych czasów i mogą stanowić symbol dopasowania się bibliotek do dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości społeczeństwa informacyjnego. Obydwie biblioteki nie zostają w tyle, ale mimo, że nie jest to łatwe, nadążają za koniecznymi zmianami.

Bibliografia:

Dokumenty drukowane:

1. Buchwald-Pelcowa P., *The National Library's Historical Collections*, „Polish libraries today”, 2001, nr 5, s. 13-23
2. Likowska E., *Narodowa Książnica*, „Przegląd”, 2003, nr 9, s. 33-36
3. Migoń K., *Biblioteki narodowe – idee i realizacje*, w: *Rocznik Biblioteki Narodowej XXXV*, pod red. H. Tchórzewskiej-Kabaty, Warszawa 2003, s. 7-12
4. Nowakowska A., *Sieć bibliotek w Finlandii*, „Bibliotekarz Zachodniopomorski”, 2007, nr 3, s. 54-59
5. Pasztaleniec-Jarzyńska J., *Dokumenty elektroniczne w bibliotekach narodowych*, „Biuletyn Informacyjny Biblioteki Narodowej”, 2002, nr 3, s. 21-25
6. Pugacewicz I., Grabowska D., *Biblioteczne różnorodność z fińskiej perspektywy*, „Poradnik Bibliotekarza”, 2007, nr 10, s. 18-23
7. Radwan Ł., Chełmiński W., *Czytam więc jestem*, „Wprost”, 2003, nr 16, s. 112-116
8. *Raport o stanie kultury – „Przemysł książki”*, Warszawa 2008
9. *Sprawozdanie Biblioteki Narodowej za rok 2010*, Warszawa 2011
10. Stefańczyk E., *Realizacja ustawy o egzemplarzu obowiązkowym w Bibliotece Narodowej*, „Poradnik Bibliotekarza”, 2005, nr 6, s. 3-6

Dokumenty elektroniczne:

1. *About the National Library Network Services*,
<http://www.nationallibrary.fi/libraries/coordination.html>, 11 grudnia 2011
2. *Annual Report 2010*, <http://www.kansalliskirjasto.fi/extra/annualreport/tilastot.html>,
21 grudnia 2011
3. *Architecture*, <http://www.nationallibrary.fi/infoe/introduction/Architecture.html>,
21 grudnia 2011
4. *ARTO - Reference Database of Finnish Articles*,
<http://www.nationallibrary.fi/libraries/linnea/arto.html>, 21 grudnia 2011
5. *Bank Światowy, Baza statystyki międzynarodowej*, <http://www.google.pl/publicdata>,
21 grudnia 2011
6. *Bazy BN w systemie MAK*, http://alpha.bn.org.pl/screens*pol/makinfo_pol.html,
21 grudnia 2011
7. *Centre for Preservation and Digitisation*,
<http://www.nationallibrary.fi/libraries/dimiko.html>, 11 grudnia 2011

8. Chymkowski R., *Wyłączeni z kultury pisma. Komentarz do badań społecznego zasięgu książki*, <http://www.bn.org.pl/download/document/1297852774.pdf>, 21 grudnia 2011
9. *Collection development policy 2009-2015 of the National Library of Finland*, http://www.kansalliskirjasto.fi/attachments/514vZtpBt/5suFWYV9r/Files/CurrentFile/Collection_Development_Policy_2009-2015.pdf, 21 grudnia 2011
10. *Collections*, <http://www.nationallibrary.fi/services/kokoelmat.html>, 21 grudnia 2011
11. *Collections*, <http://search.theeuropeanlibrary.org/portal/en/libraryHistory.html?libraryid=14>, 11 grudnia 2011
12. *Collections*, <http://www.nationallibrary.fi/services/kokoelmat/adolferiknordenskioldinkarttakokoelma.html>, 21 grudnia 2011
13. *Czytelnie*, <http://www.bn.org.pl/dla-czytelnikow/czytelnie>, 21 grudnia 2011
14. *Duties of the board*, <http://www.nationallibrary.fi/infoe/organization/dutiesoftheboard.html>, 11 grudnia 2011
15. *Działalność naukowa*, <http://www.bn.org.pl/o-bn/dzialalnosc-naukowa>, 11 grudnia 2011
16. *Facts and Statistics 2010*, <http://www.kansalliskirjasto.fi/extra/bulletin/facts.html>, 21 grudnia 2011
17. *Fennica – The National Bibliography of Finland*, <http://www.nationallibrary.fi/libraries/fennica.html>, 21 grudnia 2011
18. *FinELib overview of activities in 2009*, http://www.kansalliskirjasto.fi/attachments/514xoyz0b/5rBy5w8qj/Files/CurrentFile/Report_2009_english_abstract.pdf, 21 grudnia 2011
19. *Funkcje i zadania Biblioteki Narodowej*, http://bip.bn.org.pl/index.php/funkcje_i_zadania, 11 grudnia 2011
20. *Guided tours of The National Library of Finland*, <http://www.nationallibrary.fi/infoe/introduction/tours.html>, 21 grudnia 2011
21. *Katalogi Biblioteki Narodowej*, http://alpha.bn.org.pl/screens*pol/libinfo_pol.html, 21 grudnia 2011
22. *LINDA - Union Catalogue of Finnish University Libraries*, <http://www.nationallibrary.fi/libraries/linnea/linda.html>, 21 grudnia 2011

23. *Majątek Biblioteki Narodowej*, <http://bip.bn.org.pl/index.php/majatek>, 21 grudnia 2011
24. Makowski T., Filipowisz A., *Wywiad z dr. Tomaszem Makowskim dyrektorem Biblioteki Narodowej*, Biuletyn EBIB, 2008, nr 7, <http://www.ebib.info/2010/98/a.php?makowski>, 21 grudnia 2011
25. *Members of the board*, <http://www.nationallibrary.fi/infoe/organization/membersoftheboard.html>, 11 grudnia 2011
26. *Multimedia*, <http://www.bn.org.pl/zasoby-cyfrowe-i-linki/multimedia>, 21 grudnia 2011
27. *O Bibliotece Narodowej*, <http://www.bn.org.pl/o-bn>, 11 grudnia 2011
28. *Oddziały*, <http://www.bn.org.pl/o-bn/struktura/oddzialy/oddzial-administracyjno-gospodarczy/>, 11 grudnia 2011
29. *Online exhibition*, <http://www.nationallibrary.fi/culture/verkkonayttelyt.html>, 21 grudnia 2011
30. *Podstawy prawne*, http://bip.bn.org.pl/index.php/podstawy_prawne, 11 grudnia 2011
31. *Posters*, <http://www.nationallibrary.fi/services/kokoelmat/julistekokoelma.html>, 21 grudnia 2011
32. Potęga J., *Cyfrowa Biblioteka Narodowa*, <http://bbc.uw.edu.pl/Content/4/03.pdf>, 11 grudnia 2011
33. *Projekty wirtualne*, <http://www.bn.org.pl/zasoby-cyfrowe-i-linki/projekty-wirtualne>, 21 grudnia 2011
34. *Reading Rooms - Reading Places*, <http://www.nationallibrary.fi/services/palvelut/lukusalit.html>, 21 grudnia 2011
35. *Rękopisy*, <http://www.bn.org.pl/zbiory/rekopisy>, 21 grudnia 2011.
36. *Section 70. National Library [W:] Universities Act 558/2009 (Amendments up to 1349/2010)*, <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2009/en20090558.pdf>, 11 grudnia 2011
37. Stala K., *Nie mamy się czego wstydzić. Biblioteki narodowe krajów unijnych w Internecie*, „Notes Wydawniczy”, 2004, nr 2, s. 18-23
38. *Statistics*, <http://www.nationallibrary.fi/infoe/statistics.html>, 11 grudnia 2011
39. *Statut BN*, <http://www.bn.org.pl/o-bn/statut-bn>, 11 grudnia 2011

40. *The National Library of Finland Bulletin 2008*,
http://www.kansalliskirjasto.fi/extra/vanhat_bulletinit/bulletin08/facts.html,
11 grudnia 2011
41. *The National Library of Finland Bulletin 2009*,
http://www.kansalliskirjasto.fi/extra/vanhat_bulletinit/bulletin09/facts.html,
11 grudnia 2011
42. *The National Library of Finland Bulletin 2010*,
http://www.kansalliskirjasto.fi/extra/vanhat_bulletinit/bulletin10/facts.html,
11 grudnia 2011
43. *The strategy of the National Library of Finland 2006–2015*,
http://www.nationallibrary.fi/infoe/organization/nationallibrarystrategy_20062015_summary.html, 11 grudnia 2011
44. *The use and production of electronic services increased dramatically*,
<http://www.nationallibrary.fi/infoe/uutiset/1265280816252.html>, 21 grudnia 2011
45. *Viola - The National Discography of Finland*,
<http://www.nationallibrary.fi/libraries/viola.html>, 21 grudnia 2011
46. *Zakłady*, www.bn.org.pl/o-bn/struktura/zaklady/, 11 grudnia 2011
47. *Zbiory ikonograficzne*, <http://www.bn.org.pl/zbiory/zbiory-ikonograficzne>, 21 grudnia 2011
48. *Zbiory*, <http://www.bn.org.pl/zbiory>, 21 grudnia 2011
49. *Zwiedzanie BN*, <http://www.bn.org.pl/programy-i-uslugi/zwiedzanie-bn>, 21 grudnia 2011

Spis diagramów, wykresów, tabel i fotografii

Diagram. 1.	Struktura organizacyjna Fińskiej Biblioteki Narodowej	1
Diagram. 2.	Struktura organizacyjna Polskiej Biblioteki Narodowej.....	1
Wykres. 1.	Porównanie tempa grom. zbiorów w Fińskiej i Polskiej BN	12
Wykres. 2.	Porównanie liczby użytkowników w Fińskiej i Polskiej BN	13
Wykres. 3.	Porównanie liczby wypożyczeń w Fińskiej i Polskiej BN.....	14
Wykres. 4.	Porównanie szczegółowego stanu ilościowego zbiorów Fińskiej i Polskiej BN w 2010 r.	22
Wykres. 5.	Stan procentowy zbiorów Fińskiej BN w 2010 r.	23
Wykres. 6.	Stan procentowy zbiorów Polskiej BN w 2010 r.	23
Wykres. 7.	Porównanie wpływu materiałów bibliotecznych do Fińskiej i Polskiej BN w 2010 r.	26
Wykres. 8.	Wpływ materiałów bibliotecznych do Fińskiej BN w 2010 r.....	26
Wykres. 9.	Wpływ materiałów bibliotecznych do Polskiej BN w 2010 r.....	27
Tab. 1.	Porównanie powierzchni Fińskiej i Polskiej BN	15
Tab. 2.	Porównanie liczby miejsc dla użytkowników w Fińskiej i Polskiej BN.....	18
Tab. 3.	Zestawienie szczegółowego stanu ilościowego zbiorów Fińskiej i Polskiej BN	21
Tab. 4.	Zestawienie wpływu materiałów bibliotecznych do Fińskiej i Polskiej BN w 2010 r.....	25
Fot. 1.	Strona Biblioteki Narodowej Finlandii.....	32
Fot. 2.	Strona Biblioteki Narodowej Polski	34

